

Besluit van [datum]

tot wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Omgevingsbesluit in verband met gemeentelijke instrumenten voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie)

Op de voordracht van Onze Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van [datum], nr. [nummer] in overeenstemming met Onze Minister voor Klimaat en Energie;

Gelet op de artikelen 2.24, eerste lid, 4.3, eerste lid, 16.139, eerste lid, aanhef en onder b, en 20.6, derde lid, van de Omgevingswet en artikel 62a, tweede lid, van de Gaswet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van [datum], nr. [kenmerk]);

Gezien het nader rapport van Onze Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van [datum], nr. [nummer];

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I (Besluit bouwwerken leefomgeving)

Het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt als volgt gewijzigd:

A (algemene bepaling maatwerkregel Bbl)

Na artikel 3.7 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3.7a (maatwerkregels)

1. Een maatwerkregel kan worden gesteld over artikel 3.107a.
2. Een maatwerkregel over artikel 3.107a kan alleen het bepaalde in artikel 3.107c inhouden.

B (wijziging citeertitel ter onderscheid paragrafen)

In het opschrift van paragraaf 3.7.2 wordt "Voorziening" vervangen door "Veilige voorziening".

C (specifieke bepaling maatwerkregel Bbl)

Na paragraaf 3.7.2 wordt een nieuwe paragraaf ingevoegd, luidende:

3.7.2a Voorziening voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie

Artikel 3.107a (aansturingsartikel)

1. Een bouwwerk heeft een voorziening voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie.
2. Aan de in het eerste lid gestelde eis wordt voldaan door naleving van de regels in deze paragraaf.
3. Aan de in het eerste lid gestelde eis wordt voldaan met ingang van 1 januari 2050.

Tabel 3.107a

gebruiksfunctie			leden van toepassing		
			duurzame energievoorziening		afbakening maatwerkregel duurzame energievoorziening
artikel			3.107b		3.107c
lid			1	2	*
1	Woonfunctie		1	2	*
2	Bijeenkomstfunctie		1	2	*
3	Celfunctie		1	2	*
4	Gezondheidszorgfunctie		1	2	*
5	Industriefunctie		1	2	*
6	Kantoorfunctie		1	2	*
7	Logiesfunctie		1	2	*
8	Onderwijsfunctie		1	2	*
9	Sportfunctie		1	2	*
10	Winkelfunctie		1	2	*
11	Overige gebruiksfunctie		-	-	-
12	Bouwwerk geen gebouw zijnde		-	-	-

Artikel 3.107b (duurzame energievoorziening)

1. Een bouwwerk is aangesloten op de met een maatwerkregel aangewezen energie-infrastructuur.
2. Een voorziening voor het afnemen of gebruiken van energie gebruikt geen fossiele brandstof.

Artikel 3.107c (afbakening maatwerkregel duurzame energievoorziening)

1. Een maatwerkregel over artikel 3.107a kan alleen inhouden dat:
  - a. de datum, bedoeld in het derde lid van dat artikel, wordt vervroegd; en
  - b. de energie-infrastructuur wordt aangewezen waarop bouwwerken worden aangesloten.
2. Een maatwerkregel kan alleen betrekking hebben op locaties die in het warmteprogramma als bedoeld in artikel 3.6, derde lid, van de wet, zijn aangewezen als locatie waarvoor het gebruik van gas als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Gaswet op termijn wordt beëindigd.

ARTIKEL II (Besluit kwaliteit leefomgeving)

Het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt als volgt gewijzigd:

A (Grondslagen Bkl)

Aan artikel 1.1a, tweede lid, wordt onder vervanging van “; en” aan het slot van onderdeel a door een puntkomma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel b in “; en” een onderdeel toegevoegd, luidende:

- c. artikel 62a van de Gaswet.

B (Instructieregels warmteprogramma)

Na afdeling 4.3 wordt een afdeling ingevoegd, luidende:

AFDELING 4.3A WARMTEPROGRAMMA'S

Artikel 4.25a (warmteprogramma)

1. Een warmteprogramma als bedoeld in artikel 3.6, derde lid, van de wet bevat in ieder geval:
  - a. een overzicht van de locaties en het aantal daarin aanwezige gebouwen en milieubelastende activiteiten waarvoor een maatwerkregel als bedoeld in artikel 3.107c van het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt gesteld;
  - b. een overzicht van het aantal gebouwen dat ter voorbereiding op het stellen van een maatwerkregel als bedoeld in artikel 3.107c van het Besluit bouwwerken leefomgeving naar verwachting wordt geïsoleerd;
  - c. een overzicht van de per locatie toegedachte energie-infrastructuur ter vervanging van de aansluiting op gas als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Gaswet, voor die gebouwen;
  - d. een beschrijving van de totale kosten voor de maatschappij die de realisatie van de toegedachte energie-infrastructuur, bedoeld onder c, met zich meebrengen; en
  - e. een beschrijving van de verwachte gemiddelde warmtebehoefte van de gebouwen, bedoeld onder a en b, aan het begin en het einde van die periode als bedoeld in artikel 10.16a, tweede lid, van het Omgevingsbesluit.
2. Een warmteprogramma bevat ook een beschrijving van de uitvoering en de resultaten van het vorige warmteprogramma met een samenvatting van de in het eerste lid, onder a tot en met e, bedoelde elementen.

C (Instructieregels OP)

Na artikel 5.131 wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 5.1.5a Tegengaan van klimaatverandering

§ 5.1.5a.1 Algemene bepalingen

Artikel 5.131a (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing als een maatwerkregel als bedoeld in artikel 3.107c van het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt gesteld.

§ 5.1.5a.2 Warmtetransitie

Artikel 5.131b (warmtetransitie)

1. Een omgevingsplan bepaalt:
  - a. de aangewezen energie-infrastructuur voor de verwarming en de warmwatervoorziening van gebouwen binnen een aangewezen locatie, waarbij gebruik wordt gemaakt van een energie-infrastructuur waarover regels zijn gesteld op grond van de Elektriciteitswet 1998 of de Warmtewet;
  - b. dat het treffen van een gelijkwaardige maatregel mogelijk is;
  - c. dat de gelijkwaardige maatregel, bedoeld onder b, niet wordt toegepast zonder voorafgaande melding aan het bevoegd gezag;
  - d. dat de gelijkwaardige maatregel, bedoeld onder b, gelijkwaardig is als daarmee ten minste dezelfde energieprestatie als bedoeld in bijlage I van het Besluit bouwwerken leefomgeving van het gebouw wordt bereikt; en
  - e. dat het bevoegd gezag bij toepassing van een gelijkwaardige maatregel wordt geïnformeerd over de ingebruikname daarvan, ten minste zes maanden voor de termijn, bedoeld in het tweede lid, onder a.
2. Het omgevingsplan bevat ook:
  - a. een redelijke termijn waarop het gebruik van gas als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Gaswet, als energiebron binnen de aangewezen locatie wordt beëindigd;
  - b. een verbod op het gebruik van gas als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Gaswet, als energiebron voor activiteiten die bij vaststelling van het omgevingsplan nog niet worden verricht; en

c. regels over de monitoring waarmee wordt bewaakt:

1°. de uitvoering van de aanleg van de aangewezen energie-infrastructuur, bedoeld in het eerste lid, onder a; en

2°. de aansluiting van het gebouw op aangewezen energie-infrastructuur of de gelijkwaardige maatregel als bedoeld in het eerste lid, onder a of b.

3. De redelijke termijn, bedoeld in het tweede lid, onder a, bedraagt acht jaar of een kortere of langere periode als dat, gelet op de aard van de bebouwing of de aangewezen energie-infrastructuur, noodzakelijk is.

4. Het omgevingsplan bepaalt dat een regel als bedoeld in het tweede lid, onder b, niet van toepassing is op de wijziging van een gebruiksfunctie van een bestaand bouwwerk naar een woonfunctie.

Artikel 5.131c (uitzonderingen warmtetransitie)

In afwijking van artikel 5.131b worden in het omgevingsplan geen regels worden gesteld over gebouwen of locaties als in die gebouwen of op die locaties:

a. activiteiten worden verricht waarop ook de in artikel 16.5 van de Wet milieubeheer vervatte verboden betrekking hebben;

b. het gebruik van gas voor de verwarming of warmwatervoorziening van een gebouw al is stopgezet voor van inwerkingtreding van de bepaling, bedoeld in artikel 5.131b, eerste lid, onder a over de aanwijzing van een andere energie-infrastructuur; en

c. activiteiten worden verricht in het kader van het in werking hebben en beheren van:

1°. het landelijk gastransportnet als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Gaswet;

2°. een gasproductie-installatie behorend bij een gasvoorkomen;

3°. een gasopslaginstallatie als bedoeld in artikel 1, onder f, van de Gaswet;

4°. een LNG-installatie als bedoeld in artikel 1, onder h, van de Gaswet; of

5°. een installatie voor de omzetting van de kwaliteit van gas als bedoeld in artikel 10a, eerste lid, onder c, van de Gaswet.

Artikel 5.131d (weging haalbaarheid, betaalbaarheid, totale maatschappelijke kosten en gevolgen energie-infrastructuur)

In een omgevingsplan wordt rekening gehouden met:

a. de haalbaarheid van de maatregelen;

b. de verwachte betaalbaarheid van de maatregelen;

c. de totale kosten voor de maatschappij die de realisatie van de toegedachte energie-infrastructuur, bedoeld in artikel 5.131b, eerste lid, onder a, met zich meebrengen; en

d. gevolgen voor de aanleg en het beheer van die energie-infrastructuur.

Artikel 5.131e (wijziging termijn naar aanleiding van resultaat monitoring)

Als naar aanleiding van de monitoring, bedoeld in artikel 5.131b, tweede lid, onder c, blijkt dat de aansluiting van gebouwen op de energie-infrastructuur niet tijdig gerealiseerd zal zijn, wordt de redelijke termijn, bedoeld in dat lid, onder a, van dat artikel gewijzigd.

ARTIKEL III (Omgevingsbesluit)

Het Omgevingsbesluit wordt als volgt gewijzigd:

A (actualisatietermijn warmteprogramma)

Na artikel 10.16 wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 10.4.3a Warmteprogramma's

Artikel 10.16a (actualisatie en eerste vaststelling warmteprogramma)

1. Het eerste warmteprogramma wordt vastgesteld uiterlijk 31 december 2026.

2. Het warmteprogramma heeft betrekking op respectievelijk de periode tot en met 31 december 2035, 31 december 2040, 31 december 2045 en 31 december 2049.

3. Een warmteprogramma als bedoeld in artikel 3.6, derde lid, van de wet wordt ten minste elke vijf jaar geactualiseerd tot en met 31 december 2041.

B (Uitwerking gegevensverstrekking)

Aan paragraaf 10.8.8 worden de volgende artikelen toegevoegd:

Artikel 10.49b (gegevensverstrekking warmtetransitie)

1. Netbeheerders, warmtebedrijven en het Kadaster verstrekken voor de voorbereiding van het vaststellen van het omgevingsplan en voor de monitoring van de uitvoering van de aanleg van de energie-infrastructuur, bedoeld in artikel 5.131b, eerste en tweede lid, onder c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, op verzoek van het college van burgemeester en wethouders de gegevens over de namen, adressen, aansluitingen en toekomstige aansluitingen, bedoeld in artikel 20.6, derde lid, van de wet.

2. Netbeheerders verstrekken deze gegevens in afwijking van de geheimhoudingsplicht, bedoeld in artikel 37, eerste lid, van de Gaswet en artikel 79, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998.

3. De gegevens worden binnen vier weken na de dag waarop het verzoek is ontvangen verstrekt, of, wanneer de gevraagde gegevens nog niet beschikbaar zijn, onverwijld nadat die beschikbaar zijn gekomen.

Artikel 10.49c (gegevensverstrekking register ACM)

Het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad verstrekken binnen vier weken na inwerkingtreding van een besluit tot vaststelling van een omgevingsplan als bedoeld in artikel 5.131b van het Besluit kwaliteit leefomgeving, gegevens aan de Autoriteit Consument en Markt over:

a. de locaties die zijn aangewezen waarbinnen het gebruik van gas als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Gaswet, als energiebron voor gebouwen binnen de aangewezen locatie wordt beëindigd en de taak van de netbeheerder op grond van artikel 10, negende lid, van de Gaswet komt te vervallen; en

b. de vastgestelde termijnen waarbinnen het gebruik van gas als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Gaswet, als energiebron voor gebouwen binnen de aangewezen locatie wordt beëindigd.

Artikel 10.49d (verstrekking en publicatie verslag monitoring warmtetransitie)

1. Het college van burgemeester en wethouders doet aan de gemeenteraad verslag van de resultaten van de monitoring, bedoeld in artikel 5.131b, tweede lid, onder c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

2. Het verslag van de monitoring wordt voor een ieder elektronisch beschikbaar gesteld.

ARTIKEL IV (Overgangsrecht)

Artikel 4.25a, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving is niet van toepassing op een programma als bedoeld in artikel IV van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie.

NOTA VAN TOELICHTING

Inhoud

I ALGEMEEN	8
1. Inleiding	8
2. Hoofdpijnen van het voorstel	9
2.1 <i>De wijkgerichte aanpak in vogelvlucht</i>	10
2.2 <i>Instructieregels warmteprogramma</i>	11
2.3 <i>Verbod op fossiele brandstoffen in de gebouwde omgeving vanaf 2050</i>	14
2.4 <i>Maatwerkregels</i>	16
2.5 <i>Instructieregels omgevingsplan</i>	16
2.6 <i>De aanwijsbevoegdheid in relatie tot milieubelastende activiteiten en landelijke uitzonderingen</i>	16
2.7 <i>Gelijkwaardig alternatief</i>	18
2.8 <i>Waarborgen bij het aanwijzen van een wijk</i>	19
2.8.1 <i>Aanwijsbevoegdheid alleen voor wijken in een warmteprogramma</i>	19
2.8.2 <i>Haalbaarheid</i>	19
2.8.3 <i>Totale maatschappelijke kosten en betaalbaarheid</i>	19
2.8.4 <i>Redelijke termijn tussen het besluit van de gemeente en het beëindigen van het transport van gas</i>	20
2.8.5 <i>Gevolgen voor de aanleg en het beheer van de nieuwe energie-infrastructuur</i>	21
2.8.6 <i>Register ACM</i>	21
2.9 <i>Vergewissen</i>	22
2.9.1 <i>Monitoring uitvoering</i>	23
2.9.2 <i>Zo nodig verzetten datum omgevingsplan</i>	23
2.9.3 <i>Gegevensverzameling bij Kadaster, warmtebedrijven en netbeheerders</i>	24
3. Verhouding tot hoger recht	25
3.1 <i>Europees recht</i>	25
3.1.1 <i>Richtlijn voor de Energieprestatie van Gebouwen</i>	25
3.1.2 <i>Europees systeem voor emissiehandel: het Emissions Trading System (ETS)</i>	25
3.1.3 <i>Dienstenrichtlijn</i>	26
4. Verhouding tot nationale regelgeving	26
4.1 <i>Omgevingswet en onderliggende uitvoeringsregelgeving</i>	26
4.2 <i>Gaswet</i>	27
4.3 <i>Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie</i>	27
4.4 <i>Regeling CO₂-heffing industrie</i>	28
5. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)	28
5.1 <i>Regeldrukeffecten</i>	28
5.2 <i>Milieueffecten</i>	28
6. Uitvoering	30
6.1 <i>Doenvermogen</i>	30

6.2	Ondersteuning gemeenten	32
6.2.1	Ondersteuning gemeenten algemeen	32
6.2.2	Ondersteuning gemeenten betaalbaarheid	32
6.2.3	Ondersteuning gemeenten lokale doenvermogen toets	33
6.2.4	Ondersteuning gemeenten milieueffectrapportage	33
6.2.5	Ondersteuning gemeenten Omgevingswet	34
6.3	Digitalisering van de regelgeving.....	34
7.	Toezicht en handhaving	34
8.	Financiële gevolgen	36
9.	Advies en consultatie	36
9.1	MKB-toets	36
9.2	Adviezen	36
9.2.1	Overlegplatform Bouwregelgeving	36
9.2.2	Adviescollege toetsing regeldruk.....	36
9.2.3	Autoriteit Persoonsgegevens	37
9.2.4	Raad voor de rechtspraak	37
9.2.5	Raad voor de rechtsbijstand.....	37
9.3	Consultatie.....	37
9.4	Internetconsultatie	37
9.5	Voorhang Tweede Kamer en Eerste Kamer	37
9.6	Technische notificatie	37
10.	Overgangsrecht en inwerkingtreding	37
II	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING	38
	Artikel I (wijziging Besluit bouwwerken leefomgeving)	38
	Onderdeel A (artikel 3.7a (nieuw) Bbl)	38
	Onderdelen B en C (paragrafen 3.7.2 en 3.7.2a (nieuw) Bbl)	38
	Artikel II (wijziging Besluit kwaliteit leefomgeving)	40
	Onderdeel A (artikel 1.1a Bkl)	40
	Onderdeel B (afdeling 4.3a (nieuw) Bkl)	40
	Onderdeel C (paragraaf 5.1.5a (nieuw) Bkl).....	40
	Artikel III (wijziging Omgevingsbesluit)	43
	Onderdeel A (paragraaf 10.4.3a (nieuw) Ob)	43
	Onderdeel B (artikelen 10.49b, 10.49c en 10.49d (nieuw) Ob)	43
	Artikel IV (overgangsrecht)	44

I ALGEMEEN

1. Inleiding

Het is noodzakelijk om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Om te voldoen aan de afspraken uit het Akkoord van Parijs, om invulling te geven aan de doelstellingen vervat in de Klimaatwet en uitvoering te geven aan het nationale Klimaatakkoord¹, het Coalitieakkoord² en het Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving³ zal de gebouwde omgeving in 2050 CO₂-arm moeten zijn. Om dat te bereiken zullen onze gebouwen goed geïsoleerd moeten zijn, en met duurzame energiebronnen worden verwarmd. Een belangrijke pijler in het beleid om tot een verduurzaamde gebouwde omgeving te komen, is de gebiedsgerichte aanpak, waarin onder regie van de gemeente de gebouwde omgeving wijk voor wijk verduurzaamd wordt.

Via de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (hierna: Wgiw) zijn in de Omgevingswet grondslagen opgenomen met als doel gemeenten bevoegdheden te geven om deze wijkgerichte verduurzaming tot uitvoering te brengen. De kern van die wet vormt de zogenoemde aanwijsbevoegdheid. De aanwijsbevoegdheid houdt in dat een gemeente binnen haar grondgebied bepaalde wijken kan aanwijzen die overgaan op een duurzame energievoorziening ter vervanging van het aardgas. Voor die wijken bepaalt de gemeente in het omgevingsplan dat er op een bepaald moment niet langer gebruik mag worden gemaakt van aardgas en dat op dat moment het transport van aardgas (door de netbeheerder) wordt beëindigd. In plaats daarvan komt in die aangewezen wijk een alternatieve energie-infrastructuur met duurzame energie beschikbaar.

Met dit besluit is het proces in de wijkgerichte aanpak en de aanwijsbevoegdheid nader uitgewerkt. Zo regelt dit besluit de vereisten aan een warmteprogramma onder de Omgevingswet. Het warmteprogramma is het beleidsdocument over de verduurzaming van de gebouwde omgeving, dat de gemeente periodiek vaststelt (zie paragraaf 2.2). In het Klimaatakkoord is de term transitievisie warmte gebruikt voor dit beleidsdocument. Voor de reeds vastgestelde transitievisies warmte, die gelden als warmteprogramma onder de Omgevingswet, is in dit besluit overgangsrecht opgenomen. Verder regelt dit besluit dat in een gebied waar de gemeenten de aanwijsbevoegdheid inzet, ook geen gebruik mag worden gemaakt van andere fossiele brandstoffen dan aardgas voor de voorziening van het afnemen en gebruiken van energie voor bouwwerken (zie paragraaf 2.3). Bovendien regelt dit besluit voor welke gebouwen of locaties landelijk geldt dat deze geen onderdeel uitmaken van de wijkgerichte aanpak. Ook is het aardgasgebruik voor bepaalde gebouwen en locaties uitgesloten van de wijkgerichte aanpak met het oog op de leveringszekerheid (zie paragraaf 2.4).

In dit besluit is ook een deel van de waarborgen behorend bij de aanwijsbevoegdheid juridisch verankerd:

- Met het oog op een zorgvuldig proces kan een gemeente de aanwijsbevoegdheid bij het wijzigen van het omgevingsplan alleen inzetten als de wijk reeds is opgenomen in een vastgesteld warmteprogramma (zie paragraaf 2.8.1).
- Woning- en gebouweigenaren (waaronder eigenaren van commercieel en maatschappelijk vastgoed) zijn niet verplicht om aan te sluiten op het collectieve alternatief voor aardgas dat de gemeente kiest (de zogenoemde opt-out). Zij kunnen kiezen voor een ander alternatief, mits dat minimaal even duurzaam is (gelijkwaardig). Zo wordt keuzevrijheid met betrekking tot het duurzame alternatief gewaarborgd. De wijze waarop dit wordt gewaarborgd, is in dit besluit uitgewerkt (zie paragraaf 2.7).
- Er zijn eisen gesteld aan de planvoorbereiding en de inhoud van het omgevingsplan bij de inzet van de aanwijsbevoegdheid:

---

¹ Klimaatakkoord van 28 juni 2019, p. 29; bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 32813, nr. 342.

² Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' van 15 december 2021.

³ Zie de bijlage bij de brief van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van 1 juni 2022 over het Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving, Kamerstukken II 2021/22, 32847 nr. 911.

- Onderbouwen van de wijziging van het omgevingsplan enerzijds op de totale maatschappelijke kosten die de realisatie van de toegedachte energie-infrastructuur met zich meebrengen en anderzijds de betaalbaarheid voor bewoners, instellingen en gebouweigenaren (zie paragraaf 2.8.2).
- Rekening houden met de haalbaarheid (zie paragraaf 2.8.3).
- Het beargumenteren van de redelijke termijn en eventuele afwijking van de richtlijn dat er 8 jaar zit tussen het besluit van de gemeente en het beëindigen van het transport van aardgas (zie paragraaf 2.8.4).
Bij het bepalen van de termijn houdt de gemeente rekening met de gevolgen voor de aanleg en het beheer van de nieuwe energie-infrastructuur. Hierbij kan worden gedacht aan de planning van het warmtebedrijf indien er in de wijk een collectieve warmtevoorziening wordt aangelegd. Ook de planning van de netbeheerder is van belang indien het elektriciteitsnet en/of de aansluitingen in de wijk dienen te worden verzwaaard (zie paragraaf 2.8.5).
- De gemeente geeft wijzigingen van het omgevingsplan, waarbij de einddatum van het aardgas in een bepaald gebied is opgenomen, door aan de ACM (zie paragraaf 2.8.6).
- Daarnaast regelen gemeenten in het omgevingsplan hoe ze zich ervan gaan vergewissen dat het duurzame warmtealternatief daadwerkelijk beschikbaar is en dat gebouwen een aansluiting hebben op dit duurzame alternatief of een gelijkwaardig alternatief hebben, voordat het transport van aardgas kan worden stopgezet (zie paragraaf 2.9):
  - Het monitoren van de uitvoering van het omgevingsplan (zie paragraaf 2.9.1). Indien uit de monitoring blijkt dat er onvoldoende zekerheid is dat de aansluiting van gebouwen op de energie-infrastructuur tijdig is gerealiseerd, is de gemeente verplicht om het moment waarop het transport van aardgas wordt beëindigd te verzetten (zie paragraaf 2.9.2).
  - Het college van B&W doet verslag aan de raad over de monitoring van de uitvoering van het omgevingsplan.

De gemeenteraad besluit over het wijzigingen van het omgevingsplan en daarmee of bovenstaande punten voldoende zijn gewaarborgd.

Voor sommige van bovengenoemde waarborgen is het verwerken van gegevens, waaronder persoonsgegevens, noodzakelijk. De grondslag voor het verwerken van gegevens is opgenomen in de Omgevingswet via de Wgiw. In dit besluit is dit nader uitgewerkt (zie paragraaf 2.9.3).

2. Hoofdpijnen van het voorstel

Het klimaat verandert. Het wordt steeds warmer op aarde. Als gevolg daarvan nemen de risico's toe op overstromingen, infectieziekten, verlies van biodiversiteit en verstoring van de drinkwatervoorziening. Hierdoor bestaat het gevaar tot een minder leefbaar land voor de toekomstige generaties.

Om klimaatverandering tegen te gaan, streven we naar ten minste 55% CO₂-reductie in de Klimaatwet en richten we ons in het beleid te richten op een hogere opgave, wat neerkomt op circa 60% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990⁴. Zo willen we klimaatverandering zoveel als mogelijk tegengaan en zo ons land leefbaar houden voor de toekomstige generaties.

In de gebouwde omgeving zal het tegengaan van klimaatverandering voor een belangrijk deel worden bereikt via een wijkgerichte aanpak, onder regie van gemeenten. Dit besluit en de Wgiw faciliteren en ondersteunen de wijkgerichte aanpak in de gebouwde omgeving.

Doel van dit besluit (en de Wgiw) is het verduurzamen van de warmtevoorziening in gebouwen en op die manier bij te dragen aan de reductie van de broeikasgasemissies.

Vrijwillige verduurzaming van de energievoorziening van bestaande gebouwen blijkt op dit moment niet toereikend. Het gasnet zou dan in stand moeten worden gehouden voor een kleine groep achterblijvers. Dit gaat samen met hoge maatschappelijke kosten. Daarom is het noodzakelijk om deze wettelijke bevoegdheid te verankeren om zo de benodigde warmtetransitie

---

⁴ Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' van 15 december 2021.

te kunnen realiseren. Daarom is het noodzakelijk om deze wettelijke bevoegdheid te verankeren om zo de benodigde warmtetransitie te kunnen realiseren.⁵ Met dit besluit (en het wetsvoorstel) kunnen gemeenten hieraan sturing geven.

Dit besluit (en de Wgiw) geeft invulling aan afspraken in het Klimaatakkoord. Het betreft specifiek de afspraken om de regelgeving te wijzigen om de warmtetransitie zoveel mogelijk te faciliteren en onnodige belemmeringen weg te nemen, om de transitievisie warmte vorm te geven als instrument binnen het stelsel van de Omgevingswet en om ervoor te zorgen dat op basis van een besluit tot wijziging van het omgevingsplan van de gemeente kan worden vastgesteld vanaf welke datum een wijk geen gebruik meer kan maken van het gasnet en welk duurzaam alternatief wordt gekozen.

2.1 De wijkgerichte aanpak in vogelvlucht

Deze paragraaf bevat een korte beschrijving van de wijkgerichte verduurzaming van de gebouwde omgeving. Een uitgebreidere beschrijving van de wijkgerichte aanpak staat in paragraaf 2.3 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wgiw.

Door wijk voor wijk aan de slag te gaan, kunnen gemeenten samen met bewoners en gebouweigenaren een zorgvuldig proces doorlopen waarin een afweging wordt gemaakt over wat per wijk het beste warmtealternatief is en wanneer woningen en gebouwen niet langer met aardgas worden verwarmd. Wat die beste oplossing is, zal per wijk verschillen en mede afhangen van (de kenmerken van) de gebouwen in de wijk.

Het warmteprogramma is de eerste schakel in de stappen binnen de wijkgerichte aanpak. In het warmteprogramma (in het Klimaatakkoord is de term transitievisie warmte gebruikt) beschrijft de gemeente per wijk van de gemeente het tijdspad van verduurzaming van de wijk en worden potentieel beschikbare duurzame warmtealternatieven in beeld gebracht. De eisen die via instructieregels worden gesteld aan het warmteprogramma, worden beschreven in paragraaf 2.2. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat het warmteprogramma door de gemeente wordt geconcretiseerd in een uitvoeringsplan voor een wijk. Een uitvoeringsplan heeft betrekking op één of meerdere wijken waarvan de gemeente in het warmteprogramma heeft aangegeven daar aan de slag te gaan. Het uitvoeringsplan is een belangrijke onderbouwing voor de wijziging van het omgevingsplan ten behoeve van de energietransitie in de gebouwde omgeving. In het omgevingsplan neemt de gemeente het gekozen alternatief voor aardgas als warmtebron op.

Het uitvoeringsplan is de tweede schakel. Uit het Klimaatakkoord volgt dat een gemeente in het uitvoeringsplan beschrijft welke stappen zij in de desbetreffende wijk zet om zorg te dragen dat woningen en gebouwen een aansluiting hebben op een duurzaam alternatief voordat het besluit over het stopzetten van het aardgas wordt geëffectueerd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de inzet van communicatieve en financiële instrumenten om isolatie door eigenaar-bewoners en andere gebouweigenaren te bevorderen. De gemeente maakt in het uitvoeringsplan duidelijk wat de maximale warmtebehoefte of de minimale isolatie is, die nodig is om over te kunnen stappen op het alternatief; welke kenmerken de binnen-installatie en ventilatie van het gebouw zal moeten hebben om het gebouw met de nieuwe warmtebron in voldoende mate te kunnen verwarmen en van warm tapwater te kunnen voorzien met minimaal de wettelijk vereiste temperatuur. Op die manier weten bewoners naar welk niveau ze toe kunnen werken om in de toekomst op het alternatief over te kunnen stappen. Gemeenten hebben op basis van het Besluit bouwwerken leefomgeving (hierna: Bbl) reeds de bevoegdheid om indien noodzakelijk voor bestaande bouwwerken in individuele gevallen een maatwerkvoorschrift op te leggen met een specifiek eisenniveau dat niet lager is dan de eisen voor bestaande bouw en niet hoger dan de eisen voor nieuwbouw.

Er is voor gekozen om het uitvoeringsplan niet wettelijk te verankeren omdat in dit besluit al voor het omgevingsplan instructieregels worden gesteld. Wel kunnen gemeenten hun bevoegdheid

---

⁵ Zie de Kamerbrief van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van 7 juni 2022 over de Verduurzaming kosteneffectiviteit en keuzevrijheid in de energietransitie in de gebouwde omgeving, Kamerstukken II 2021/22, 32813, nr. 1050.

benutten om het uitvoeringsplan vast te stellen als een vrijwillig programma als bedoeld in de Omgevingswet dat concreter is dan het warmteprogramma.

De derde schakel is wijziging van het omgevingsplan. Elke gemeente heeft één omgevingsplan voor het hele grondgebied, dat lokale algemene regels bevat voor de fysieke leefomgeving. Met het inzetten van de aanwijsbevoegdheid zal het omgevingsplan worden gewijzigd en zal het (maatwerk)regels bevatten voor het verduurzamen van wijken. De juridische regels in het omgevingsplan zijn bindend voor onder meer bewoners, gebouweigenaren (van woningen en utiliteitsgebouwen) en bedrijven in de gemeente. Als de gemeente gebruikmaakt van de aanwijsbevoegdheid, staat in het omgevingsplan in ieder geval de gekozen alternatieve energie-infrastructuur voor aardgas voor de bepaalde geometrisch begrensde wijk en de datum waarop de wijk van het aardgas gaat.

In het Klimaatakkoord wordt gesproken over de wijkgerichte aanpak. Het staat gemeenten echter vrij om het schaalniveau te kiezen van de gebieden in het warmteprogramma (en het uitvoeringsplan) en de wijziging van het omgevingsplan: wijken, buurten, dorpen of kernen. Of een deel van een wijk, buurt, dorp of kern. Het staat de gemeente ook vrij om zelf de grenzen te bepalen van het gebied waarop het plan betrekking heeft. Deze grenzen zullen samenhangen met het duurzame warmtealternatief waarvoor de gemeente kiest. Daarbij is de aard van de bebouwing en de mogelijkheden voor een alternatieve energie-infrastructuur met name bepalend voor het aanwijzen van die grenzen, in plaats van de grenzen van bestaande wijken. Voor wijken met oudere bebouwing en monumenten zal in de meeste gevallen een andere alternatieve energie-infrastructuur worden gekozen dan voor een recent gebouwde wijk.

2.2 Instructieregels warmteprogramma

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte vaststellen en deze vervolgens elke vijf jaar actualiseren. In de Wgiw is geregeld dat de transitievisie warmte zal komen te gelden als een verplicht programma onder de Omgevingswet, genaamd het warmteprogramma.

De frequentie van de warmteprogramma's is door Tauw geëvalueerd.⁶ Op basis van dit rapport trekt de regering de conclusie dat het wenselijk is dat gemeenten elke vijf jaar een warmteprogramma vaststellen, in lijn met de afspraak in het Klimaatakkoord.

Eenzijds is het wenselijk dat alle gemeenten ongeveer gelijktijdig een warmteprogramma vaststellen. Dat maakt het mogelijk om de warmteprogramma's bij elkaar op te tellen ten behoeve van monitoring, afstemming ten behoeve van de Regionale Energiestrategie (RES), planningen van netbeheerders, etc. Anderzijds is het wenselijk dat gemeenten hun eigen planning kunnen aanhouden. Zo hebben gemeenten ruimte voor flexibiliteit in het proces en kunnen ze inspelen op nieuwe ontwikkelingen die ze kunnen verwerken in een warmteprogramma zonder dat ze relatief kort daarna opnieuw een warmteprogramma moeten vaststellen. Daarom wordt alleen de uiterlijke datum waarop het warmteprogramma moet zijn vastgesteld bepaald.

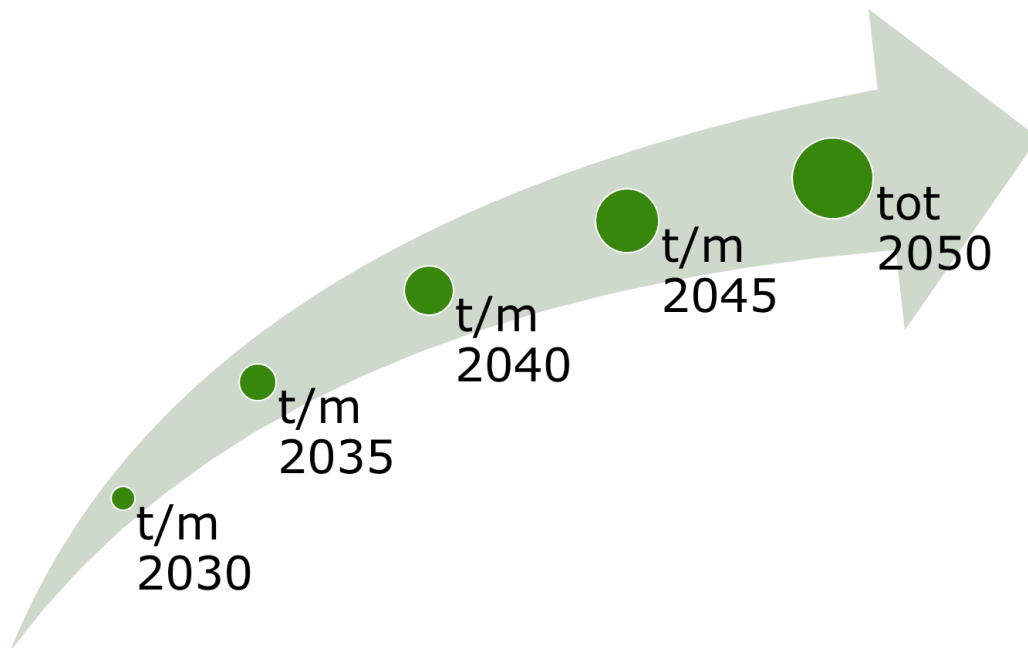
In het warmteprogramma dat de gemeente uiterlijk op 31 december 2026 vaststelt, benoemt de gemeente in welke wijken de gemeente in de periode tot en met 2035 aan de slag gaat.

Vervolgens geldt:

- Uiterlijk op 31 december 2031 benoemt de gemeente in het warmteprogramma in welke wijken de gemeente in de periode tot en met 2040 aan de slag gaat;
- Uiterlijk op 31 december 2036 benoemt de gemeente in het warmteprogramma in welke wijken de gemeente in de periode tot en met 2045 aan de slag gaat; en
- Uiterlijk op 31 december 2041 benoemt de gemeente in het warmteprogramma in welke wijken de gemeente in de periode tot 2050 aan de slag gaat.

---

⁶ Tauw (2022) Evaluatie termijnen wijkgerichte aanpak in Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving.

Het warmteprogramma geeft netbeheerders een (grof eerste) beeld van in welke wijken en op welk moment het gasnet buiten gebruik zal worden genomen. Ook krijgen de netbeheerders beter inzicht in de mogelijke impact op de elektriciteitsnetten in die wijken. Bovendien geeft het warmteprogramma bewoners en gebouweigenaren (waaronder eigenaren van commercieel en maatschappelijk vastgoed) handelingsperspectief doordat zij weten in welke periode de overstap naar een duurzaam alternatief voor aardgas naar verwachting zal plaatsvinden. Op basis van het warmteprogramma kunnen zij besluiten om bepaalde investeringen in hun woning of gebouw al dan niet te doen, zoals de aanschaf van een siergashaard of een hybride warmtepomp. Een hybride warmtepomp is voor veel gebouwen een goede manier om het aardgasverbruik te verminderen. Hybride warmtepompen vergen een hogere investering bij installatie ten opzichte van een mono cv-ketel, maar zorgen over het algemeen voor een significante verlaging van de energierekening. Voor woning- en gebouweigenaren is het belangrijk om zekerheid te hebben dat de investering zich terugverdient. Als vuistregel kan worden gesteld dat, indien het warmteprogramma de komende 10 jaar geen overstap op een warmtenet of all electric oplossing voorziet, ingezet kan worden op hybride warmtepompen.

Vervanging van de traditionele cv-ketel door hybride warmtepompen en andere duurzame verwarmingsinstallaties kan op korte termijn een belangrijke bijdrage leveren aan de reductie van CO₂-emissie en aardgasgebruik in de gebouwde omgeving. Op langere termijn kan de hybride warmtepomp ook een volledig aardgasvrije warmteoplossing zijn, wanneer deze gecombineerd wordt met duurzame gassen. Het stellen van een heldere norm voor warmte-installaties biedt leveranciers, installateurs en woning- en gebouweigenaren een duidelijk perspectief. Het kabinet bereidt normering voor waarbij vanaf 2026 bij vervanging van de mono cv-ketel hogere eisen gesteld worden aan de efficiëntie van verwarmingsinstallaties, mits de woning of het gebouw daartoe geschikt is. Een hybride warmtepomp is dan een logische oplossing, maar er is ook ruimte voor andere duurzame technieken. Voor woningen die niet geschikt zijn, of op korte termijn op een ander alternatief voor aardgas worden aangesloten (bijvoorbeeld een warmtenet), wordt er een uitzonderingsmogelijkheid opgenomen.⁷

In dit besluit is opgenomen dat een gemeente uiterlijk op 31 december 2026 het eerste verplichte warmteprogramma vaststelt. Daarin selecteert de gemeente de wijken die de gemeente in een bepaalde periode wil verduurzamen. Het is van belang goed te bekijken welke wijken in het warmteprogramma worden geselecteerd waar op termijn het gebruik van gas wordt beëindigd, want slechts die wijken mogen ook in het omgevingsplan (via een maatwerkregel) worden

⁷ Zie de brief van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van 17 mei 2022 over Normering hybride warmtepompen, Kamerstukken II 2021/22 32813, nr. 1045 en de brief van de minister voor Klimaat en Energie van 15 juni 2022 over het Actieplan hybride warmtepompen Kamerstukken II 2021/22 32813, nr. 1062.

aangewezen. De gemeente stelt vervolgens uiterlijk elke vijf jaar een volgend warmteprogramma vast dat ziet op de volgende periode. Met dit besluit is geregeld dat deze procedurele bepalingen worden opgenomen in het Omgevingsbesluit.

De gemeente benoemt in het warmteprogramma met welke wijken de gemeente de komende periode aan de slag gaat, en het aantal woningen en andere gebouwen in die wijken. Het kan daarbij zowel gaan om (de inzet van de gemeente op) isolatie als om de overstap op een duurzaam alternatief voor aardgas. Dit geeft de gemeente en de belanghebbenden een beeld van de voortgang van de energietransitie in de gebouwde omgeving. Daarnaast worden deze gegevens gebruikt ten behoeve van de (landelijke) monitoring van het doelbereik.

De beschrijving van het aantal woningen en andere gebouwen bestaat uit een terugblik en een vooruitblik. De gemeente brengt in de vooruitblik in het warmteprogramma per wijk, waar de gemeenten in de komende periode aan de slag gaat, in beeld:

- De duurzame alternatieven voor aardgas die de gemeente overweegt. Dat geeft bewoners, gebouweigenaren en andere partijen een beeld welke duurzame alternatieven in de volgende fase nader zullen worden uitgewerkt.
Bovendien kan zo vraag en aanbod van verschillende energiebronnen (regionaal) op elkaar worden afgestemd. Daarnaast geeft het netbeheerders een eerste beeld van de mogelijk te verwachten netaanpassing. Voor netbeheerders is dit inzicht een randvoorwaarde om investeringen en werkzaamheden planbaar te maken.
- Welk van de mogelijke duurzame warmtealternatieven die wordt overwogen de laagste totale kosten voor de maatschappij die de realisatie van de toegedachte energie-infrastructuur met zich meebrengen (zie ook paragraaf 2.8.3) heeft. Rekening houden met de totale kosten voor de maatschappij is nodig om te zorgen dat de energietransitie in de gebouwde omgeving betaalbaar blijft op nationaal niveau én op eindgebruikersniveau. Want hoge totale kosten voor de maatschappij werken ook door in de eindgebruikerskosten.
In het Klimaatakkoord is afgesproken dat een gemeente in het uitvoeringsplan het expliciet motiveert wanneer wordt gekozen voor een andere optie dan het alternatief met de laagste totale kosten voor de maatschappij. Dat gebeurt dus nog niet in het warmteprogramma.
- Het aantal gebouwen dat in de desbetreffende periode naar verwachting zal worden geïsoleerd, maar nog niet aardgasvrij worden gemaakt. Dit is relevant aangezien sommige gemeenten een stapsgewijze aanpak hanteren.
De gemeente geeft hierbij een inschatting van de gemiddelde warmtebehoefte aan het begin en aan het eind van de periode oftewel voor en na inzet van de gemeente. Het gaat hierbij om een inschatting van de warmtebehoefte horend bij de duurzame alternatieven voor aardgas die de gemeente overweegt.
Voor de warmtebehoefte kunnen gemeenten aansluiten bij de Standaard voor woningisolatie.⁸ Deze Standaard geeft de warmtebehoefte van de woning aan, uitgedrukt in de hoeveelheid kWh per m² gebruiksoppervlak per jaar die nodig is om de woning te verwarmen.
Aangezien gemeenten het isoleren van woningen en andere gebouwen meenemen in de berekening van de totale kosten voor de maatschappij, is het logisch om daarbij aan te sluiten.
- Het aantal gebouwen dat in de desbetreffende periode naar verwachting zal worden geïsoleerd en waarvoor de overstap naar een duurzaam alternatief zal worden gerealiseerd. De gemeente geeft hierbij een inschatting van de gemiddelde warmtebehoefte aan het begin en aan het eind van de periode oftewel voor en na inzet van de gemeente;
- Het aantal gebouwen waarvoor in de desbetreffende periode de overstap naar een duurzaam alternatief naar verwachting zal worden gerealiseerd (en in een eerdere fase reeds is geïsoleerd, al dan niet onder regie van de gemeente).

In het Klimaatakkoord is niet expliciet afgesproken om de beoogde warmtebehoefte per wijk op te nemen in het warmteprogramma (in het Klimaatakkoord nog transitievisie warmte genoemd). Vanwege het belang van isolatie is het voorstel om dit wel op te nemen in het warmteprogramma. Aangezien gemeenten hier geen rekening mee konden houden bij het opstellen van de transitievisie warmte, geldt dat op grond van het overgangsrecht in dit besluit niet voor al bestaande warmteprogramma's.

Het aantal gebouwen wordt verder – conform de afspraak in het Klimaatakkoord – uitgedrukt in

---

⁸ Zie de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 18 maart 2021 over de Isolatiestandaard en Streefwaardes voor woningen, Kamerstukken II 2020/21, 30196, nr. 749.

woningequivalenten. Een woning is gelijk aan een woningequivalent. Voor het rekenen met utiliteitsbouw wordt een woningequivalent gelijkgesteld aan 130 m² oppervlakte. Het omrekenen⁹ van het totaaloppervlak utiliteitsbouw naar woningequivalenten gaat dus als volgt:
Totaaloppervlak utiliteitsbouw / 130 = Q woningequivalenten.
Dit zal worden geregeld in de Omgevingsregeling.

In het warmteprogramma blikt de gemeente terug op de realisatie in de wijken die in eerdere warmteprogramma's zijn opgenomen. Voor die wijken brengt de gemeente per wijk in beeld:

- Het aantal gebouwen dat in de afgelopen periode is geïsoleerd. Daarbij wordt ook een inschatting gegeven van de gemiddelde warmtebehoefte aan het begin en aan het eind van de periode oftewel voor en na inzet van de gemeente.
Het is de verwachting dat de gemeente beschikt over deze informatie, aangezien het gaat om een isolatie aanpak onder regie van de gemeente. Gemeenten hebben echter geen informatie over alle genomen maatregelen en ook niet de isolatiegraad van alle woningen, want gemeenten hebben deze informatie niet over woningen die op eigen initiatief van de woningeigenaar zijn geïsoleerd. De gemeente zal dus geen volledig beeld kunnen geven van de mate van isolatie in de wijk. Desalniettemin geven de data van alle gemeenten samen wel een beeld van de voortgang van de verduurzaming van de gebouwde omgeving;
- Het aantal gebouwen dat in de afgelopen periode is geïsoleerd en waarvoor de overstap naar een duurzaam alternatief wordt gerealiseerd. Daarbij wordt ook een inschatting gegeven van de gemiddelde warmtebehoefte aan het begin en aan het eind van de periode oftewel voor en na inzet van de gemeente.

De gemeente kan zich daarbij baseren op de onderbouwing van de wijziging van het omgevingsplan (het uitvoeringsplan), waarin de gemeente duidelijk heeft gemaakt wat de maximale warmtebehoefte is die nodig is om over te kunnen stappen op het duurzame alternatief;

- Het aantal gebouwen waarvoor in de afgelopen periode de overstap naar een duurzaam alternatief is gerealiseerd;
- Welk duurzaam alternatief in het omgevingsplan is gekozen voor de wijk.
Het gaat bij deze twee laatste punten om woningen en gebouwen waarbij de uitvoering in die wijk is voltooid en het transport van aardgas is beëindigd. Daardoor weten gemeenten om hoeveel woningen en andere gebouwen het gaat.

Een dergelijke terugblik is – logischerwijs – niet mogelijk voor transitievisies warmte oftewel de warmteprogramma's die voor inwerkingtreding van de Wgiw zijn vastgesteld. Hiervoor is in dit besluit overgangsrecht opgenomen.

2.3 Verbod op fossiele brandstoffen in de gebouwde omgeving vanaf 2050

Op dit moment wordt in veruit de meeste woningen en andere gebouwen aardgas gebruikt voor ruimteverwarming, koken en warm tapwater. Door de overstap van aardgas op een duurzame bron wordt de uitstoot van CO₂ verminderd. In dat licht is het ook ongewenst dat voor ruimteverwarming, koken en warm tapwater gebruik wordt gemaakt van andere fossiele brandstoffen.

Dit besluit regelt specifiek met ingang van 1 januari 2050 het gebod dat de (gebouwgebonden) energievoorziening voor het afnemen en gebruiken van energie geen direct gebruik meer maakt fossiele brandstof. Het gaat daarbij dus alleen om fossiele brandstoffen die in het gebouw zelf worden verbrand. Bovendien moet het gebouw zijn aangesloten op de door de gemeente in het omgevingsplan aangewezen infrastructuur of een gelijkwaardig alternatief dat even duurzaam is voor wat betreft energieprestatie (zie paragraaf 2.7). Gemeenten kunnen naast het aanwijzen van de alternatieve energie-infrastructuur via maatwerkregels in het omgevingsplan de datum waarop het verbod op het gebruik van fossiele brandstoffen ingaat (te weten 1 januari 2050), naar voren halen (zie paragraaf 2.4). Voor wat betreft het energiegebruik door milieubelastende activiteiten hebben gemeenten bij landelijk aangewezen milieubelastende activiteiten de mogelijkheid tot het

⁹ Voor het omrekenen van woningequivalenten wordt aangesloten bij het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL (2020) Startanalyse aardgasvrije buurten (versie 2020, 24 september 2020) Gemeenterapport met toelichting bij tabellen met resultaten van de Startanalyse, p. 29.)

opleggen van maatwerkregels en –voorschriften met het oog op doelmatig energiegebruik. Daarnaast kunnen gemeenten op grond de Omgevingswet zelf milieubelastende activiteiten aanwijzen en daar regels over stellen.

In de periode tot 1 januari 2050 wordt op verschillende manieren gewerkt aan de verduurzaming van bronnen. Tot die tijd betekent een aansluiting op duurzaam energie zo duurzaam als op dit moment mogelijk is (zie ook paragraaf 2.7). De verduurzaming van elektriciteit voor een all electric oplossing (zoals een warmtepomp) en warmtenetten is afgesproken in het Klimaatakkoord¹⁰ en wordt wettelijk geregeld in de Wet collectieve warmtevoorziening (hierna: Wcw). In de Wcw wordt geregeld dat aangewezen warmtebedrijven worden verplicht tot een minimale prestatie voor de verduurzaming door een norm te stellen voor de maximale CO₂ uitstoot die gemoeid is met de warmtelevering. Deze norm is zo vastgesteld dat deze minimaal haalbaar is, maar wel dwingend is. Op deze manier blijft de betaalbaarheid van het systeem geborgd, maar worden achterblijvers aangejaagd en gestimuleerd om maatregelen te nemen. De verduurzaming van elektriciteit loopt ook via de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie en het *Fit for 55* pakket, waarin wordt voorgesteld het Europese emissiehandelssysteem (EU ETS) dat geldt voor elektriciteitsproductie, aan te scherpen waardoor er in 2040 netto geen CO₂-uitstoot meer is.¹¹ Bovendien wordt ingezet op het ombouwen van gascentrales zodat deze CO₂-vrij gas kunnen inzetten.¹² Daarnaast is in het Coalitieakkoord¹³ afgesproken dat er een bijmengverplichting komt voor groen gas, hiermee wordt het bestaande gasnet gedeeltelijk verduurzaamd. Aparte gasnetten die enkel worden gevoed met groen gas, zijn op korte termijn niet voorzien. In 2050 worden de dan resterende gasnetten gevoed met groen gas of andere duurzame gassen. De inzet van de aanwijsbevoegdheid ten behoeve van groen gas is dan ook niet mogelijk. In aanloop naar 2050 zal worden bezien of de regels op dit punt moeten worden aangepast.

De datum 1 januari 2050 sluit aan bij de Europese Green Deal en de Europese Klimaatwet. De Europese Klimaatwet bevat een bindende doelstelling om uiterlijk in 2050 in de gehele Europese Unie klimaatneutraal te zijn (zie ook paragraaf 3.1).

Sommige instellingen, zoals ziekenhuizen, hebben een noodvoorziening die gebruikt maakt van fossiele brandstof. Gemeenten kunnen dergelijke noodvoorzieningen in het omgevingsplan uitzonderen van het gebod dat de energievoorziening voor het afnemen en gebruiken van energie geen direct gebruik meer maakt van fossiele brandstof, zolang een noodstroomvoorziening met een fossiele brandstof nodig is. Gemeenten hebben hier reeds bevoegdheden voor op grond van artikel 4.1 van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal).

Bij inwerkingtreding van het stelsel van de Omgevingswet zouden via de bruidsschat regels over aansluiting op het distributienetten aan gemeenten gelaten worden. Ook werd voor te bouwen bouwwerken de aansluiting op het distributienet voor warmte aan gemeenten gelaten. Er is besloten om de regels over aansluiting op distributienetten voor gas, warmte en elektriciteit in de bestaande bouw via dit besluit weer op AMvB-niveau te regelen, zodat de gemeente in de bestaande bouwvoorraad hier slechts via de maatwerkbevoegdheid op grond van het Bbl regels over kunnen stellen. De mogelijkheid om voor nieuwe gebouwen gemeentelijk eisen te stellen, blijven vooralsnog overeind. Ook de gemeentelijke mogelijkheden om zelf regels te stellen ten aanzien van de aansluiting op het distributienet voor drinkwatervoorziening, of regels over afvoer van huishoudelijk afvalwater en hemelwaterafvoer blijft overeind. De artikelen over de aansluiting op het distributienet voor elektriciteit en gas zullen nietig zijn zodra de gemeente deze artikelen in werking laat treden door met maatwerk de datum van inwerkingtreden naar voren te halen en via maatwerkregels een alternatief aanwijst voor aardgas waar het gebouw op moet worden aangesloten. De artikelen uit de bruidsschat zullen van rechtswege vervallen wanneer aangesloten moet worden op het aangewezen alternatief ingevolge artikel 122 van de Gemeentewet.

---

¹⁰ Klimaatakkoord van 28 juni 2019; bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 32813, nr. 342.

¹¹ Zie fiche Herziening EU ETS, herziening MSR, Kamerstukken II 2020/21, 22112 nr. 3193.

¹² Zie het Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat Kamerstukken II, 2021/22, 32813 nr. 1049.

¹³ Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' van 15 december 2021.

2.4 Maatwerkregels

In het kader van de aanwijsbevoegdheid is in dit besluit de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkregels opgenomen. Dit wordt geregeld in het Bbl. Daarmee kunnen gemeenten via maatwerkregels in het omgevingsplan de datum waarop het verbod op het gebruik van fossiele brandstoffen ingaat (te weten 1 januari 2050), naar voren halen. Daardoor wordt per die datum ook het transport van aardgas beëindigd. Dit wordt nader toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij artikel I van dit besluit.

2.5 Instructieregels omgevingsplan

Als toepassing wordt gegeven aan de maatwerkregelbevoegdheid uit het Bbl dan gelden voor het omgevingsplan de instructieregels die met dit besluit in het Bkl zijn opgenomen. In het omgevingsplan kan een precieze begrenzing van de wijk worden vastgelegd waar de aanwijsbevoegdheid voor geldt. De instructieregels geven invullingen aan verschillende onderwerpen, namelijk het aanwijzen van het alternatief voor aardgas en de toepassing en beoordeling van een gelijkwaardige maatregel. Ook zijn instructieregels gesteld die bepalen dat een omgevingsplan onder andere een redelijke termijn bevat (zie paragraaf 2.8.4) en regels bevat over monitoring (zie paragraaf 2.9.1).

Deze instructieregels gelden voor zowel de verduurzaming van gebouwen als voor milieubelastende activiteiten.

Overigens kan in de uitwerking van het omgevingsplan de precieze begrenzing van de wijk nader worden vastgelegd, bijvoorbeeld om eigenaren van grote gebouwen op de rand van de wijk in de gelegenheid te stellen de warmtetransitie te verbinden met gepland groot onderhoud of herbouw. Grote (utiliteits)gebouweigenaren beschrijven in vierjaarlijkse routekaarten op portefeuilleniveau, duurzame meerjarenonderhoudsplannen en/of meerjarige vastgoedverduurzamingsplannen welke maatregelen zij al hebben getroffen en hoe zij toewerken naar een CO₂-arme vastgoedportefeuille in 2050. Bij het opstellen van het warmteprogramma en het uitvoeringsplan kunnen gemeenten gebruik maken van de planning ('natuurlijke momenten') van de verduurzaming van utiliteitsgebouwen in deze portefeuilleroutekaarten. Gemeenten kunnen met grote (utiliteits)gebouweigenaren in contact treden om de volgorde van de wijken en de planning in de portefeuilleroutekaarten op elkaar af te stemmen. Daarbij zal een balans gezocht moeten worden tussen wat mogelijk is vanuit de energie-infrastructuur en wat praktisch is voor de gebouweigenaren (waaronder eigenaren van commercieel en maatschappelijk vastgoed).

2.6 De aanwijsbevoegdheid in relatie tot milieubelastende activiteiten en landelijke uitzonderingen

De aanwijsbevoegdheid heeft betrekking op de verduurzaming van de energievoorziening van gebouwen en voor zover op dezelfde locatie milieubelastende activiteiten worden verricht, ook op milieubelastende activiteiten. Dit volgt uit artikel 62a van de Gaswet, zoals opgenomen in de Wgiw. Dit zorgt ervoor dat het hele gebied aardgasvrij kan worden gemaakt. De aanwijsbevoegdheid kan dus niet worden gebruikt in gebieden met industriële bedrijven die afhankelijk zijn van aardgas, omdat in een dergelijke "wijk" – in feite een bedrijventerrein – niet het verduurzamen van gebouwen centraal zou staan, maar het verduurzamen van de milieubelastende activiteiten. De afweging wanneer een wijk over gaat op een duurzame energievoorziening ligt in belangrijke mate bij gemeenten. Een gemeente kan er daarbij voor kiezen om een wijk met relatief veel bedrijven verderop in de planning van de wijkgerichte aanpak op te nemen.

Voor zover er in de wijk ook gas wordt gebruikt door milieubelastende activiteiten, kan de gemeente in het omgevingsplan ook regels opnemen voor deze milieubelastende activiteiten en zorgen dat daar ook niet langer gebruik kan worden gemaakt van aardgas of andere fossiele

brandstoffen, met het oogmerk doelmatig energiegebruik. Op grond van het Bal heeft het bevoegd gezag immers al de mogelijkheid om maatwerkregels te stellen of maatwerkvoorschriften toe te passen. Die bevoegdheid in het Bal is minder restrictief dan de mogelijkheden op grond van het Bbl, omdat het Bbl in beginsel een landelijke uniforme en uitputtende set van regels inzake de staat van bouwwerken betreft. De keuze dat gemeenten de mogelijkheid hebben om ook verduurzaming van het procesgebonden energiegebruik van milieubelastende activiteiten mee te nemen in de aanpak is gemaakt omdat de wijkgerichte aanpak een sterke geografische component heeft. Omdat de infrastructuur van een gasnet ook een sterke geografische component heeft, met hoge-, midden- en lagedruknetten en lokale verdeelstations, ligt het niet voor de hand om binnen een gebied dat is aangewezen om van het gas af te gaan een uitzondering te maken voor één of slechts enkele gebruikers. Dat geldt óók voor bedrijven en instellingen met (een relatief hoog) procesgebonden aardgasgebruik. Ook deze bedrijven en instellingen zullen moeten bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering door de CO₂-uitstoot te beperken. Rekening houdend met kosteneffectiviteit voor het beheren van het (aard)gasnet is het bovendien legitiem en proportioneel om deze bedrijven en instellingen mee te nemen in een wijkgerichte aanpak. Dat maakt het voor de netbeheerder mogelijk om het net economisch te beheren. Daarnaast zou het draagvlak voor de wijkgerichte aanpak worden ondermijnd als bedrijven en instellingen zouden worden uitgezonderd in een wijk waar het gebruik van aardgas voor woningen wordt uitgesloten. Om die redenen is het uitgangspunt dat het verduurzamen van utiliteitsbouw in beginsel meeloopt met de wijkgerichte aanpak.

In dit besluit is landelijk een uitzondering gemaakt voor bedrijven die vallen onder het emissiehandelssysteem voor broeikasgassen (ETS), aangezien het aardgasvrij maken daarvan al via andere wegen geregeld is (zie daarvoor paragraaf 4.2). Deze uitzondering is van toepassing op gebouwen of locaties waar activiteiten worden verricht waarop ook de in artikel 16.5 van de Wet milieubeheer vervatte verboden betrekking hebben.

Overigens namen de 20 grootste uitstoters in 2019 33,2 Mton van de totale industriële broeikasgas uitstoot van 54,6 Mton van de industrie voor hun rekening. Daarnaast veroorzaakten zij 9,7 Mton directe emissies die worden gerapporteerd onder de elektriciteitssector. Met deze groep grootste industriële uitstoters zal met een maatwerk aanpak vorm worden gegeven aan fundamenteel nieuwe duurzame technologieën en tegelijkertijd afspraken worden gemaakt over een programma voor snellere en ambitieuzere CO₂-reductie.¹⁴

Naast de uitzondering voor ETS is er landelijk een uitzondering gemaakt voor een aantal activiteiten die nodig zijn voor de leveringszekerheid van het gassysteem. De gemeente kan het gebruik van gas voor deze activiteiten dus niet uitsluiten. Deze uitzondering heeft betrekking op het landelijk gastransportnet, gasproductie-installaties behorend bij een gasvoorkomen, gasopslaginstallaties, LNG-installaties en installaties voor de omzetting van de kwaliteit van gas.

Een aparte landelijke uitzondering is niet nodig voor op gas gebaseerde productie-installaties van warmte die bijdragen aan de leveringszekerheid van een klein collectief warmtesysteem of van een warmtenet van een aangewezen warmtebedrijf zoals bedoeld in de Warmtewet. Gemeenten hebben immers intensief contact met warmtebedrijven. Gemeenten zullen de aanwijsbevoegdheid niet inzetten bij een warmtebedrijf indien het gasgebruik nodig is voor de leveringszekerheid van de warmte.

Er is geen aparte landelijke uitzondering gemaakt voor productie-installaties voor elektriciteit. Veel grootschalige elektriciteitsproductie is reeds uitgesloten vanwege de uitzondering voor ETS-bedrijven. Daarom lijkt een aparte uitzondering voor productie-installaties van elektriciteit vanuit het perspectief van leveringszekerheid niet nodig.

---

¹⁴ Zie de brief van de minister van Economische Zaken en Klimaat over Het verschil maken met strategisch en groen industriebeleid, Kamerstukken II 2021/22, 29826 nr. 147.

2.7 Gelijkwaardig alternatief

Woning- en gebouweigenaren (waaronder eigenaren van commercieel en maatschappelijk vastgoed) zijn niet verplicht om aan te sluiten op het (collectieve) alternatief voor aardgas dat de gemeente kiest. Zij kunnen kiezen voor een ander alternatief, mits dat minimaal even duurzaam is. In de Omgevingswet (artikel 4.7) is reeds geregeld dat een gebouweigenaar een gelijkwaardige invulling van een regel mag realiseren, als op die manier ook wordt voldaan aan het doel van de regel. In beginsel kunnen gemeenten de mogelijkheid van een gelijkwaardige invulling "uitzetten" op grond artikel 4.7, derde lid, van de Omgevingswet. Om de individuele keuzevrijheid te borgen, regelt dit besluit dat de keuzevrijheid niet kan worden ingeperkt op gemeentelijk niveau. Hiervoor zijn met dit besluit instructieregels gesteld in het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl). Daarnaast geldt dat door gelijkwaardigheid open te stellen er ook ruimte is voor innovatie. De Wgiw en dit besluit bevatten geen voorkeur voor een bepaalde techniek en beogen techniekneutraal te zijn en ruimte te bieden voor toekomstige ontwikkelingen en innovatie.

Of iets gelijkwaardig is, wordt volgens artikel 4.7 van de Omgevingswet bepaald aan de hand van de vraag of "ten minste hetzelfde resultaat {wordt} bereikt als met de voorgeschreven maatregel is beoogd". Wat wordt beoogd, zou dus blijken uit de in het omgevingsplan op te nemen oogmerken van de regel. Het vervangen van aardgas door een duurzaam alternatief dient primair het tegengaan van klimaatverandering, dus dat zal in ieder geval het centrale oogmerk zijn. Wat het Bbl betreft is dit het oogmerk duurzaamheid.

Omwille van de uitvoerbaarheid van de regels voor gemeenten en gebouweigenaren is opgenomen dat de gelijkwaardigheid in dit geval *alleen* beoordeeld wordt aan de hand van de bijdrage aan de duurzaamheid dan wel het tegengaan van klimaatverandering. Als de gemeente andere belangen – zoals bijvoorbeeld luchtkwaliteit – wil borgen, geeft zij daar invulling aan met de regels van het omgevingsplan en eventueel binnenplanse vergunningplichten.

De beoordeling van de vraag of de gelijkwaardige maatregel hetzelfde resultaat levert met het oog op duurzaamheid dan wel het tegengaan van klimaatverandering gebeurt aan de hand van de energiestaat op het moment van de beoordeling. De energiestaat is in het Bbl (en NTA 8800:2022) reeds gedefinieerd als "de berekende of gemeten hoeveelheid energie die nodig is om aan de vraag naar energie te voldoen bij een genormaliseerd gebruik van een gebouw, waaronder energie die wordt gebruikt voor verwarming, koeling, ventilatie, warmwatervoorziening en verlichting." Deze wordt bepaald met een gestandaardiseerde berekening en de advieskosten zijn bescheiden. Als er een warmtenet wordt voorgeschreven, moet daarvoor een kwaliteitsverklaring beschikbaar zijn.¹⁵

Er wordt dus uitgegaan van genormaliseerd gebruik. Onder "genormaliseerd gebruik" wordt verstaan het gemiddeld ingeschatte gebruik met een gemiddeld klimaat. Hierbij wordt geen rekening gehouden met lokale aspecten zoals belendende bebouwing, bomen en/of lokale klimaatomstandigheden etc. Verder gaat het alleen om het zogenaamde *gebouw-gerelateerde* energiegebruik om het gebouw te klimatiseren (verwarmen, koelen, ventileren, warmtapwater en voor de utiliteitsbouw, verlichting). Het gaat dus niet om gebruikers-energie voor bijvoorbeeld tv, wasmachine, jacuzzi, computer, etc. Deze wordt niet meegenomen bij de bepaling van de energiestaat van een gebouw.

PM voorbeeld berekening gelijkwaardig alternatief

Een gebouweigenaar die een gelijkwaardig alternatief wil realiseren, doet hiervan vooraf een melding bij de gemeente. Daarnaast informeert de gebouweigenaar de gemeente over de ingebruikname van de gelijkwaardige maatregel, uiterlijk 6 maanden voor de datum dat het gebruik van gas wordt beëindigd die in het omgevingsplan is opgenomen. Zowel de melding vooraf als het informeren na realisatie geeft de gemeente de benodigde informatie om toe te zien dat woningen en gebouwen een aansluiting hebben op een duurzaam alternatief voordat het besluit over het stopzetten van het aardgas wordt geëffectueerd (zie paragraaf 2.9.2). Het kan overigens voorkomen dat voor een gelijkwaardig alternatief geen aansluiting op het net noodzakelijk is.

¹⁵ Zie NTA 8800:2022, bijlage P.

2.8 Waarborgen bij het aanwijzen van een wijk

Op het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft elke gemeente één omgevingsplan voor het hele grondgebied. Het omgevingsplan bevat algemene regels van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. Dit omgevingsplan kan ook (maatwerk)regels bevatten voor het verduurzamen van wijken. Met de aanwijsbevoegdheid krijgt de gemeente een verstrekkende bevoegdheid. Bij een dergelijke bevoegdheid horen ook verstrekkende waarborgen. In dit besluit zijn een deel van de waarborgen juridisch verankerd:

- Met het oog op een zorgvuldig proces kan een gemeente de aanwijsbevoegdheid bij het wijzigen van het omgevingsplan alleen inzetten als de wijk reeds is opgenomen in een vastgesteld warmteprogramma (zie paragraaf 2.8.1).
- De gemeente houdt rekening met de haalbaarheid (zie paragraaf 2.8.2).
- De gemeente onderbouwt de totale maatschappelijke kosten van de aanpak voor die wijk en de verwachte betaalbaarheid voor bewoners, instellingen en gebouweigenaren (zie paragraaf 2.8.3).
- De gemeente beargumenteert welke redelijke termijn wordt gekozen tussen het besluit van de gemeente en het beëindigen van het transport van aardgas (zie paragraaf 2.8.4).
- Bij het bepalen van de termijn houdt de gemeente rekening met de gevolgen voor de aanleg en het beheer van de energie-infrastructuur (zie paragraaf 2.8.5).
- De gemeente geeft wijzigingen van het omgevingsplan, waarbij de einddatum van het aardgas in een bepaald gebied wordt bepaald, door aan de ACM (zie paragraaf 2.8.6).
- De gemeente monitort de uitvoering van het omgevingsplan (zie paragraaf 2.9.1). Indien uit de monitoring blijkt dat er onvoldoende zekerheid is dat de aansluiting van gebouwen tijdig is gerealiseerd, is de gemeente verplicht om het moment waarop het transport van aardgas wordt beëindigd te verzetten (zie paragraaf 2.9.2).

2.8.1 Aanwijsbevoegdheid alleen voor wijken in een warmteprogramma

In het warmteprogramma worden de wijken benoemd die de gemeente in een bepaalde periode wil verduurzamen. De gemeenteraad kan de aanwijsbevoegdheid bij het wijzigen van het omgevingsplan alleen inzetten voor wijken die zijn opgenomen in een vastgesteld warmteprogramma. Dit is uitgewerkt in de instructieregels die worden opgenomen in het Bkl. Dit is van belang voor een zorgvuldig proces en de voorzienbaarheid van het beleid. Dit is een voor het stelsel van de Omgevingswet ongebruikelijke constructie, die nader wordt toegelicht in paragraaf 4.1.

2.8.2 Haalbaarheid

In dit besluit is bepaald dat de gemeenteraad bij het wijzigen van het omgevingsplan rekening moet houden met de haalbaarheid van de toegedachte energie-infrastructuur en de daartoe benodigde aanpak. Dit is opgenomen in de instructieregels die worden opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Het gaat daarbij om aspecten als de werkbaarheid voor de bewoners en gebouweigenaren die het betreft (zie ook paragraaf 6.1). Daarnaast gaat het onder andere om aspecten als de beschikbaarheid van de arbeidskrachten, materialen en installaties.

2.8.3 Totale maatschappelijke kosten en betaalbaarheid

Bij de wijziging van het omgevingsplan moet de gemeente rekening houden met de totale kosten voor de maatschappij die de realisatie van de toegedachte energievoorziening met zich meebrengen. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gemeente bij het besluit over het

duurzame alternatief voor aardgas kijkt naar de maatschappelijke kosten en het motiveert indien de gemeente een andere duurzaam alternatief voor aardgas kiest dan het alternatief met de laagste maatschappelijke kosten. Bij het uitwerken van het Klimaatakkoord heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) geconstateerd dat het begrip 'nationale kosten' beter aansluit bij hetgeen in het Klimaatakkoord is bedoeld. Het PBL heeft het begrip 'nationale kosten' omschreven als: de totale financiële kosten in Nederland van alle maatregelen die nodig zijn om ergens (bijvoorbeeld in een buurt) een strategie uit te voeren, ongeacht wie die kosten betaalt, inclusief de baten van energiebesparing, maar exclusief belastingen, heffingen en subsidies.¹⁶

Een ander aspect waar de gemeente in het omgevingsplan rekening mee moet houden is de betaalbaarheid, waarmee wordt bedoeld de (gemiddelde) kosten en baten die het overgaan op een duurzame energievoorziening voor bewoners, instellingen en gebouweigenaren met zich meebrengen. Het gaat hierbij om *gemiddelde* kosten en baten aangezien een berekening per woning en huishouden, rekening houdend met toekomstige ontwikkelingen altijd slechts een schatting betreft. Een gemiddelde kan echter grote verschillen tussen huishoudens betekenen. Die kan de gemeente door de inzet van subsidies kleiner maken. De landelijk beschikbare subsidies en financieringsinstrumenten voor woningen en utiliteitsbouw (waaronder maatschappelijk vastgoed en mkb) zijn beschreven in paragraaf 2.1 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wgiw. In paragraaf 6.2.2 is toegelicht hoe gemeenten worden ondersteund bij het berekenen van beide aspecten van betaalbaarheid.

In dit besluit is bepaald dat de gemeenteraad bij het wijzigen van het omgevingsplan rekening moet houden met de verwachte betaalbaarheid van de maatregelen en de totale kosten voor de maatschappij die de realisatie van de togedachte energie-infrastructuur. Beide aspecten van betaalbaarheid moet de gemeente inzichtelijk maken en de keuze die daarop wordt gebaseerd onderbouwen. Dit is uitgewerkt in de instructieregels die worden opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving.

2.8.4 Redelijke termijn tussen het besluit van de gemeente en het beëindigen van het transport van gas

Gemeenten moeten rekening houden met de tijd die de betrokken partijen in die wijk nodig hebben om zich voor te bereiden op het duurzame alternatief, bijvoorbeeld door hun woning beter te isoleren. Via instructieregels wordt in het Bkl bepaald dat de gemeenteraad bij het vaststellen van de wijziging van het omgevingsplan een redelijke termijn moet hanteren tussen het besluit tot vaststelling van het gewijzigde omgevingsplan en het moment waarop het transport van gas daadwerkelijk wordt beëindigd. De gemeente besluit wat een redelijke termijn is. De situatie kan sterk verschillen van wijk tot wijk. Over de ene wijk zijn de gesprekken en voorbereidingen al enige jaren gaande, in de andere wijk was het opstellen van het warmteprogramma het beginpunt. De gemeente voorziet de redelijke termijn, die in het omgevingsplan wordt bepaald, van een onderbouwing. De investeringsplannen van gebouweigenaren, waaronder de natuurlijke momenten van woningcorporaties en eigenaren van maatschappelijk en commercieel vastgoed, zijn daarbij van belang.

Zoals in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wgiw is beschreven, wordt als richtlijn een termijn van 8 jaar gegeven tussen het besluit van de gemeente in het omgevingsplan en het beëindigen van het transport van aardgas. Een termijn van 8 jaar geeft netbeheerders, woningeigenaren, waaronder woningcorporaties, en eigenaren van maatschappelijk en commercieel vastgoed over het algemeen voldoende tijd om de benodigde investeringen uit te voeren. Binnen die termijn van 8 jaar kunnen bewoners en gebouweigenaren inspelen op de komende veranderingen in de energievoorziening en daar op natuurlijke momenten, zoals een verbouwing, noodzakelijke vervanging van installaties of de aankoop van een woning, al rekening mee houden. Wat daarbij een redelijke termijn is, is geëvalueerd door Tauw.¹⁷ In de evaluatie

---

¹⁶ PBL (2020) Startanalyse aardgasvrije buurten (versie 2020, 24 september 2020) Gemeenterapport met toelichting bij tabellen met resultaten van de Startanalyse, p. 26.

¹⁷ Tauw (2022) Evaluatie termijnen wijkgericht aanpak in Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving.

wordt het belang van duidelijkheid voor alle betrokkenen onderstreept.

Een gemeente kan er – als onderdeel van de stappen die de gemeente zet om zorg te dragen dat niemand in de kou komt te zitten – voor kiezen om de redelijke termijn te laten eindigen tussen 1 april en 1 oktober om te voorkomen dat het transport van gas in het stookseizoen wordt beëindigd. De periode april tot oktober is in lijn met de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas. Indien in een uitzonderlijk geval een gebouweigenaar zich – ondanks de inzet van de gemeente – nog niet heeft voorbereid op de overstap op een duurzaam alternatief, wordt het aardgas niet in het stookseizoen afgesloten en heeft de gebouweigenaar alsnog tijd om de overstap te realiseren.

2.8.5 Gevolgen voor de aanleg en het beheer van de nieuwe energie-infrastructuur

Een belangrijk element bij het bepalen van de redelijke termijn is de aanleg of aanpassing van de energie-infrastructuur. Het is immers cruciaal dat de infrastructuur voor het duurzame alternatief voor aardgas is aangelegd en is aangesloten op het gebouw voordat het transport van aardgas wordt stopgezet.

Indien de gemeente in een wijk kiest voor een warmtenet, is het van belang dat de gemeente in samenspraak met het warmtebedrijf een planning opstelt en hier rekening mee houdt bij het bepalen van de redelijke termijn tussen het besluit van de gemeente en het beëindigen van het transport van gas.

Daarnaast is het van belang dat de gemeente in overleg met de netbeheerder bepaalt of verzwaring van het elektriciteitsnet en/of van aansluitingen noodzakelijk is, gezien het alternatief voor aardgas dat de gemeente voor ogen heeft. Ook bij een warmtenet kan het nodig zijn om het elektriciteitsnet of de aansluitingen te verzwaren met het oog op de overstap op elektrisch koken. De gemeente kan bewoners en gebouweigenaren ontzorgen door (voor meerdere adressen) een aanvraag in te dienen voor verzwaring van de aansluiting via mijnaansluiting.nl. De netbeheerder zal vervolgens contact opnemen om een afspraak te maken. Bij het overleg met de beheerder van de infrastructuur is de uitvoerbaarheid van het voorgenomen besluit van de gemeente een belangrijk onderwerp, bijvoorbeeld met het oog op het toevoegen van een onderstation of een netstation en de ruimtelijke inpassing daarvan.

Via instructieregels wordt in het Bkl bepaald dat de gemeente rekening moet houden met de gevolgen voor de aanleg en het beheer van de energie-infrastructuur. De opvattingen van de beheerder van de energie-infrastructuur zijn bovendien relevant bij het bepalen van de redelijke termijn die in het omgevingsplan wordt opgenomen.

2.8.6 Register ACM

Het besluit van een gemeente gericht op het uitsluiten van het gebruik van gas, is terug te vinden in het omgevingsplan. Voor netbeheerders, energieleveranciers en de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) is het van belang dat zij een totaaloverzicht hebben van de wijken waar de aansluitaak en de transporttaak niet gelden. Dit is onder andere nodig voor het tijdig kunnen opzeggen van leveringsovereenkomsten. Energieleveranciers zullen naar verwachting het register van de ACM controleren om te voorkomen dat er leveringsovereenkomsten worden afgesloten met een vaste looptijd die later eindigt dan de datum die in het omgevingsplan wordt genoemd. Na deze datum kunnen zij immers geen gas meer leveren. In de Wgiw is geregeld dat de ACM een openbaar register bijhoudt met de wijken waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat daar geen gas meer mag worden gebruikt. In dit besluit is geregeld dat gemeenten de relevante wijzigingen in het omgevingsplan melden aan de ACM.

Met dit besluit wordt in het Omgevingsbesluit geregeld dat de gemeente wijzigingen van het omgevingsplan waarbij de gemeente bepaalt dat op een bepaald moment het transport van

aardgas (door de netbeheerder) wordt beëindigd, doorgeeft aan de ACM. De ACM zal hiervoor een formulier¹⁸ ter beschikking stellen.

2.9 Vergewissen

Een van de waarborgen bij de uitvoering van het omgevingsplan is dat de gemeente zich ervan moet vergewissen dat woningen en gebouwen kunnen worden verwarmd en dat bedrijven en instellingen hun processen in beginsel kunnen voortzetten. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gemeente in het uitvoeringsplan beschrijft welke stappen de gemeente in de desbetreffende wijk zet en welke ondersteuning de gemeente biedt om zorg te dragen dat woningen en gebouwen een aansluiting hebben op een duurzaam alternatief voordat het besluit over het stopzetten van het aardgas wordt geëffectueerd. Het is raadzaam dat gemeenten bij het opstellen van de plannen voor de verduurzaming van een wijk rekening houden met de uitkomsten van een doenvermogen toets. In paragraaf 6.1 wordt daar nader op in gegaan. Het gaat bij het vergewissen zowel om het alternatief dat de gemeente heeft gekozen als om gelijkwaardige alternatieven. Het sluitstuk wordt gevormd door de monitoring van de uitvoering (zie paragraaf 2.9.1).

Woning- en gebouweigenaren zijn niet verplicht om aan te sluiten op het collectieve alternatief voor aardgas dat de gemeente kiest (de zogenoemde opt-out, die in het Bbl is vormgegeven als gelijkwaardigheid). Gebouweigenaren die kiezen voor een opt-out zullen zelf een gelijkwaardig duurzaam alternatief moeten regelen (zie paragraaf 2.7). Een gemeente kan op verschillende momenten een beeld krijgen van welke gebouweigenaren kiezen voor een opt-out en hoe ver ze zijn met het realiseren van een gelijkwaardig alternatief. Een deel daarvan kan de gemeente benutten voor het monitoren van de uitvoering indien in het omgevingsplan wordt gekozen voor all electric.

De gemeente vraagt bij het warmtebedrijf gegevens op over de gebouwen waarvan de gebouweigenaren aan het warmtebedrijf hebben aangegeven te kiezen voor een opt-out. De gemeente kan daardoor ook gericht de eigenaren benaderen die hebben gekozen voor een opt-out, om te borgen dat die gebouwen een aansluiting krijgen die zwaar genoeg is voor een gelijkwaardig alternatief.

Daarnaast kan de gemeente aan de hand van de melding (zie paragraaf 2.7) die gebouweigenaren moeten doen, vinger aan de pols houden. Indien geen melding is gedaan, maar wel aan het warmtebedrijf is opgegeven dat men niet mee wil doen met het door de gemeente gekozen alternatief, kan de gemeente gericht die gebouweigenaren benaderen.

Bovendien kan de gemeente bij de netbeheerder gegevens opvragen over de zwaarte van de aansluiting. Dat geeft een beeld van de voortgang indien aansluitingen moeten worden verzwaard ten behoeve van een all electric warmtevoorziening, al dan niet als gelijkwaardig alternatief.

Ten vierde kan de gemeente bij de gasnetbeheerder gegevens opvragen over welke gebouwen nog zijn aangesloten op het gasnet.

De gegevens die de gemeente opvraagt bij het warmtebedrijf en de gasnetbeheerder geven de gemeente aangrijpingspunten om gebouweigenaren extra ondersteuning aan te bieden. Ook kan de gemeente deze gebouweigenaren alsnog overtuigen om aan te sluiten op het collectieve alternatief, zoals een warmtenet. Mits er voldoende capaciteit is op het warmtenet, hebben warmtebedrijven ongeveer 3 maanden nodig om gebouweigenaren alsnog aan te sluiten.

Indien een gebouweigenaar niet kiest voor een opt-out en derhalve het aanbod van het warmtebedrijf heeft aanvaard, kan het toch voorkomen dat op het moment dat het warmtebedrijf de afleverset voor warmte wil installeren, blijkt dat de gebouweigenaar of de huurder toch geen aansluiting op het warmtenet wil. Het warmtebedrijf kan in dat geval geen aansluiting met afleverset realiseren. Om te voorkomen dat gebouweigenaren of huurders dan in de kou komen te zitten, is het wenselijk dat de gemeente afspraken maakt met het warmtebedrijf over de planning van het installeren van de afleversets. Bijvoorbeeld dat er minimaal 6 maanden moeten zitten tussen het installeren van de afleverset en de datum voor het beëindigen van het transport van aardgas zoals opgenomen in het omgevingsplan. Zo heeft de gemeente nog 6 maanden om de

---

¹⁸ Gedacht wordt aan een formulier zoals is te vinden op: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/aanwijzing-gebieden-voor-gasregister-door-gemeenten>.

gebouweigenaar alsnog te overtuigen (eventueel via (preventieve) handhaving, zie paragraaf 7) om aan te sluiten op het warmtenet of om de gebouweigenaar te ondersteunen bij het realiseren van een gelijkwaardig alternatief.

2.9.1 Monitoring uitvoering

Het uitwerken van het warmteprogramma in uitvoeringsplannen, mede ten behoeve van wijziging van het omgevingsplan zal niet voor alle wijken die in het warmteprogramma staan tegelijk gebeuren. Over enkele jaren zullen naar verwachting alle fases (planvorming, start uitvoering tot en met voltooiing) voorkomen in een gemeente. Om een beeld te krijgen van de voortgang van de wijkgerichte aanpak, ligt het in de rede om jaarlijks de voortgang in beeld te brengen. Afhankelijk van de fase waarin de uitvoering in een wijk zich bevindt, zal de gemeente in meer of minder detail de voortgang in beeld willen brengen.

Dit besluit regelt dat de gemeenteraad op grond van het Bkl wordt verplicht in het omgevingsplan regels op te nemen over monitoring. Het ligt voor de hand om bij de monitoring van de uitvoering aan te sluiten bij de punten die de gemeente heeft beschreven in het kader van het vergewissen (zie paragraaf 2.9). De wijze van monitoring kan worden afgestemd op de aard van het gebied. In een wijk met weinig (verschillende) eigenaren (grote gebouwen of grondgebonden huurwoningen) zal de monitoring minder bewerkelijk zijn dan in een wijk met veel eigenaren-bewoners. In wijken waar een collectieve warmtevoorziening wordt aangelegd levert het warmtebedrijf veel gegevens ten behoeve van de monitoring. Het warmtebedrijf geeft immers aan de gemeente door welke gebouweigenaren hebben gekozen voor een opt-out, welke gebouweigenaren die (stilzwijgend) hebben gekozen voor een aansluiting op het warmtenet en welke gebouweigenaren of huurders weigeren een afleverset te laten installeren.

2.9.2 Zo nodig verzetten datum omgevingsplan

Indien de uitvoering van de warmtetransitie in de wijk onverhoopt vertraging oploopt, zullen de beheerder van de energie-infrastructuur en de gemeente naar verwachting de inspanningen in de wijk vergroten om zo de planning alsnog te halen. Zo kan de gemeente de informatievoorziening naar en ontzorging van bewoners en gebouweigenaren intensiveren. Indien dat onvoldoende resultaat oplevert, is het onwenselijk dat de netbeheerder toch op de (enkele jaren daarvoor) in het omgevingsplan bepaalde datum de gastoevoer stopzet. De datum in het omgevingsplan moet dan worden aangepast. Als uit de monitoring blijkt dat er onvoldoende zekerheid is dat gebouweigenaren voor de einddatum zijn aangesloten op een duurzaam alternatief, is de gemeente verplicht om de in het omgevingsplan bepaalde datum, waarop de gastoevoer wordt stopgezet, te verzetten. Hiervoor moet opnieuw het omgevingsplan worden gewijzigd. De gemeenteraad kan eventueel met toepassing van artikel 2.8 van de Omgevingswet een delegatiebesluit vaststellen dat het college van burgemeester en wethouders de mogelijkheid biedt om de termijn voor een wijk of delen ervan te verzetten.

In specifieke gevallen kan ook een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit worden verleend aan de eigenaar van een gebouw waarmee de termijn kan worden verlengd. Deze mogelijkheid kan redelijkerwijs alleen worden ingezet in situaties waarin dit uitvoerbaar is voor de netbeheerder van het gastransportnet, bijvoorbeeld omdat het gebouw aangesloten kan worden op dat net via een naastgelegen wijk. Deze mogelijkheid kan zo nodig worden gebruikt als 'hardheidsclausule' in specifieke gevallen waar de eigenaar door overmacht zijn gebouw niet heeft kunnen aanpassen en het, gegeven de locatie, niet onevenwichtig is om zijn gebouw (pas enkele jaren) later aardgasvrij te maken.

2.9.3 *Gegevensverzameling bij Kadaster, warmtebedrijven en netbeheerders*

Via de Wgiw is in de Omgevingswet een grondslag opgenomen om gemeenten in staat te stellen gegevens te kunnen laten verzamelen over gebouweigenaren om hen te betrekken bij de voorbereiding van en te informeren over (de wijziging van) het omgevingsplan. Op dit moment kan de gemeente alleen in algemene zin alle adressen in de wijk aanschrijven. Hiermee worden echter niet de eigenaren bereikt die niet op dat adres wonen of zijn gevestigd. Daarom is in het wetsvoorstel Wgiw voorgesteld in de Omgevingswet een grondslag op te nemen voor gegevensverwerking voor specifieke situaties in het proces. Het gaat daarbij om twee soorten gegevens: contactgegevens van de eigenaar van een gebouw, als dat niet tevens de bewoner of gebruiker is, en gegevens over de (toekomstige) aansluiting van de woning op een warmte- en energievoorziening. Deze gegevens zijn in handen bij het Kadaster respectievelijk de netbeheerders en de warmtebedrijven.

Allereerst zal de gemeente informatie nodig hebben over de eigenaar van een gebouw, in gevallen waarin die eigenaar niet woonachtig of gevestigd is in dat gebouw. Voor het betrekken bij en het informeren over het omgevingsplan (en de onderbouwing daarvan: het uitvoeringsplan) kan de gemeente 'de bewoners van' alle adressen in de wijk aanschrijven. Bij huurwoningen worden dan echter niet de eigenaren bereikt. Ook verhuurders van utiliteitsgebouwen kunnen niet worden bereikt door de adressen in de wijk aan te schrijven. Om ook gebouweigenaren, die buiten de wijk verblijven, te kunnen betrekken bij en te kunnen informeren over het omgevingsplan, is verzameling van persoonsgegevens noodzakelijk. Het gaat hierbij om gegevens uit de basisregistratie kadaster, waarin is vastgelegd wie de eigenaar is van een perceel en het gebouw dat zich daarop bevindt. De gemeente gebruikt de gegevens alleen om de gebouweigenaren te betrekken bij het omgevingsplan.

Daarnaast gebruikt de gemeente gegevens over de (huidige en toekomstige) aansluiting van gebouwen op een bron voor warmte en overige energie om te vergewissen dat woningen en gebouwen een aansluiting hebben op het duurzame alternatief dat in het omgevingsplan is opgenomen of op een gelijkwaardig alternatief. Zo wordt gewaarborgd dat woningen en gebouwen kunnen worden verwarmd.

Verder gebruikt de gemeente gegevens over de vraag of een aardgasaansluiting aanwezig is op een bepaald adres. De gemeente gebruikt de gegevens om de vinger aan de pols houden in de periode tot afsluiting van het aardgas en waar nodig extra inzet te richten op adressen waar de overstap van aardgas op een duurzaam alternatief nog niet is gerealiseerd. Met dit besluit wordt in het Omgevingsbesluit opgenomen dat netbeheerders, warmtebedrijven en het Kadaster de gegevens binnen vier weken verstrekken aan de gemeenten.

In het ontwerp voor de Wet collectieve warmtevoorziening wordt geregeld dat het warmtebedrijf een aanbod doet aan gebouweigenaren voor de overstap op een warmtenet. Het warmtebedrijf inventariseert welke gebouweigenaren in de betreffende wijken gebruik willen maken van de mogelijkheid om niet aangesloten te worden op het collectief warmtesysteem. Gebouweigenaren die kiezen voor een opt-out zullen dus zelf een gelijkwaardig duurzaam alternatief moeten regelen. Gemeenten dragen er zorg voor dat woningen en andere gebouwen een aansluiting hebben op het duurzame alternatief dat in het omgevingsplan is opgenomen of op een gelijkwaardig alternatief. Als de gemeente kiest voor een warmtenet, heeft zij via het warmtebedrijf zicht op de gebouwen waarvan de gebouweigenaren kiezen voor een opt-out, zodat bekend is welke gebouwen een toekomstige warmte- en energievoorziening hebben door het collectieve warmtenet. De gemeente kan daardoor ook gericht de eigenaren benaderen die hebben gekozen voor een opt-out, om te borgen dat de gebouwen een aansluiting krijgen die zwaar genoeg is voor een gelijkwaardig alternatief.

3. Verhouding tot hoger recht

3.1 Europees recht

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verhouding met het recht van de Europese Unie. Hierbij is onder meer relevant de Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (herschikking, hierna: EPBD) en de Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 12 december 2006 betreffende de diensten op de interne markt (PbEU L 376, hierna: Dienstenrichtlijn).

Daarnaast is relevant dat als een gemeente de aanwijsbevoegdheid inzet, dit leidt doorgaans tot gevolg heeft dat een gebouweigenaar aanpassingen moet doen in het gebouw. Vanwege deze benodigde aanpassingen kan ervan worden uitgegaan dat het ongestoord genot van het eigendom wordt beperkt. Dit recht wordt onder meer beschermd in artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 17 van het EU-Handvest. De gevolgen voor het eigendomsrecht zijn toegelicht in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wgiw.¹⁹

Ook zijn de ambities van de Europese Commissie op het gebied van de energietransitie van belang. Op 14 juli 2021 heeft de Europese Commissie het 'Fit for 55-pakket' gepubliceerd,²⁰ dat bestaat uit 14 regelgevingsvoorstellen die ervoor moeten zorgen dat de nieuwe doelstelling van 55% CO₂-reductie in 2030 wordt gerealiseerd. Het Fit for 55-pakket is nader toegelicht in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wgiw.²¹

3.1.1 Richtlijn voor de Energieprestatie van Gebouwen

Het gebod dat de (gebouwgebonden) energievoorziening voor het afnemen en gebruiken van energie met ingang van 1 januari 2050 geen direct gebruik meer maakt fossiele brandstof (zie paragraaf 2.3) sluit goed aan bij de huidige EPBD. Op dit moment wordt de EPBD herzien. De teksten zijn nog niet definitief. In het voorstel voor de herziene EPBD wordt een duidelijke rechtsgrondslag ingevoegd voor een nationaal verbod op cv-ketels op basis van fossiele brandstoffen, waarbij de lidstaten eisen kunnen vaststellen voor warmtegeneratoren op basis van broeikasgasemissies of het soort gebruikte brandstof. Verschillende lidstaten beschouwen dergelijke maatregelen als essentieel om een koolstofvrij gebouwenbestand mogelijk te maken en de luchtkwaliteit en de gezondheid te verbeteren. Deze bepaling neemt de huidige rechtsonzekerheid weg over de vraag of een dergelijk verbod is toegestaan op grond van artikel 6, lid 1, van de Richtlijn ecologisch ontwerp en de regels voor de vrije markt uit hoofde van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

3.1.2 Europees systeem voor emissiehandel: het Emissions Trading System (ETS)

Ongeveer 400 bedrijven in Nederland nemen deel aan het Europese systeem voor emissiehandel: het Emissions Trading System (ETS). Bedrijven onder het ETS zijn meestal grote, energie-intensieve bedrijven uit de elektriciteitssector, raffinage industrie, chemische industrie, metaalsector etc.

Bedrijven die onder het Europese emissiehandelssysteem vallen krijgen (CO₂) emissierechten of moeten deze emissierechten kopen. Het Europese klimaatbeleid is erop gericht om deze emissierechten richting 2050 steeds schaarser te laten worden, hierbij is de verwachting dat er in

---

¹⁹ Zie paragraaf 4.6.1 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie.

²⁰ Te raadplegen via https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_nl.

²¹ Zie paragraaf 4.11 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie.

2050 geen emissierechten meer beschikbaar zijn. Wanneer emissierechten schaars zijn zal de prijs hiervoor stijgen, waardoor het steeds onaantrekkelijker wordt om emissies te veroorzaken. Dit betekent ook dat het gebruik van aardgas (waarbij emissies vrijkomen) onaantrekkelijk wordt gemaakt. Het ETS functioneert door middel van het bindende emissieplafond. Het garandeert door de tijd heen een afname van de CO₂ uitstoot, totdat het niveau van nulemissie bereikt wordt in 2050. Daarnaast is er momenteel een onderhandeling gaande in Europa, waar een mogelijke aanscherping ervoor zou kunnen leiden dat het zelfs al 2040 zou kunnen worden. Hiermee zal ook het aardgasverbruik van ETS bedrijven naar nul afnemen uiterlijk in 2050. Daarom wordt voorgesteld voor deze bedrijven een uitzondering op de wijkgerichte verduurzaming van de gebouwde omgeving in dit besluit op te nemen.

3.1.3 Dienstenrichtlijn

PM

4. Verhouding tot nationale regelgeving

4.1 Omgevingswet en onderliggende uitvoeringsregelgeving

Op dit besluit is de Omgevingswet van toepassing. De Omgevingswet bevat regelgeving over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Binnen de Omgevingswet zijn regels opgenomen die betrekking hebben op ruimtelijke ordening, water, milieu, bouwregelgeving, etc. Het voorziet in een integraal kader voor plaatsgebonden activiteiten van burgers, bedrijven en overheden in de fysieke leefomgeving.

Daarnaast zijn er vier AMvB's die uitvoering geven aan de Omgevingswet. Dit zijn Bal, het Bbl, het Bkl en het Omgevingsbesluit.

Het Bbl bevat, samen met het Bal, de algemene regels waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden als zij bepaalde activiteiten verrichten in de fysieke leefomgeving. Het Bbl bevat regels over veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid bij het (ver)bouwen van een bouwwerk, de staat van het bouwwerk, het gebruik van het bouwwerk en het uitvoeren van bouw- en sloopwerkzaamheden.

De aanwijsbevoegdheid is een samenstel van bevoegdheden, waarbij die bevoegdheid met dit besluit in het Bbl is vormgegeven als een landelijke regel om geen gebruik te maken van fossiele brandstoffen en een verplichting om een aansluiting te hebben op een door de gemeente aan te wijzen duurzaam alternatief.

Het was niet nodig om voor in het Bal een bevoegdheid te creëren op wetsniveau, omdat artikel 4.3 eerste lid jo. 4.22 van de Wet in voldoende mate voorzien in grondslagen om hierover regels op te nemen. In het Bal zijn maatwerkmogelijkheden voor gemeenten ten aanzien van milieubelastende activiteiten dan ook breed mogelijk gemaakt. Het Bal en het Bbl kennen een andere opzet: waar het Bbl in beginsel een set landelijke regels is die uitputtend bedoeld zijn, is dat bij het Bal niet het geval.

Daarnaast wordt met dit besluit het Bkl aangepast. Het Bkl stelt inhoudelijke normen voor gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk met het oog op het realiseren van de nationale doelstellingen en het voldoen aan internationale verplichtingen. Het Bkl bevat daarbij instructieregels over de kerninstrumenten van de Omgevingswet, zoals het programma en het omgevingsplan. Instructieregels zijn de normen en bijbehorende regels die gelden voor bestuursorganen bij het vaststellen van onder meer die programma's en omgevingsplannen. Met dit besluit worden instructieregels gesteld aan het warmteprogramma en het omgevingsplan in het kader van de aanwijsbevoegdheid.

Regels in het omgevingsplan hebben over het algemeen geen verplichtend karakter (Stb. 2018, 290, p. 105). Daarom is het ongebruikelijk dat eisen worden gesteld aan de besluitvorming door gemeenten. Echter, de regels in het omgevingsplan, die de Wgiw en dit besluit mogelijk maken, behelzen een verbod op het gebruik van aardgas en hebben daarmee een verplichtend karakter. Daarom is toch gekozen voor het benoemen van aspecten die onderdeel moeten uitmaken van de besluitvorming door gemeenten.

Gemeenten maken bij het nemen van besluiten een belangenafweging, waarbij ze de relevante aspecten meenemen. Dat maakt het benoemen van aspecten die onderdeel moeten uitmaken van de besluitvorming in beginsel overbodig. Tegelijkertijd geeft het benoemen van die aspecten voor eenieder duidelijkheid dat deze aspecten in ieder geval onderdeel uitmaken van de belangenafweging. Vanwege het uitzonderlijke karakter van de regels, die de Wgiw en dit besluit mogelijk maken, is het wenselijk aspecten die onderdeel moeten uitmaken van de besluitvorming door gemeenten expliciet te maken.

Tot slot is het Omgevingsbesluit van belang. Het Omgevingsbesluit richt zich tot alle partijen die in de fysieke leefomgeving actief zijn: burgers, bedrijven, instellingen en de overheid. Het Omgevingsbesluit bevat onder meer nadere procedurele bepalingen voor de instrumenten uit de Omgevingswet. Met dit besluit wordt het Omgevingsbesluit gewijzigd voor wat betreft de actualisatie en eerste vaststelling van het warmteprogramma, gegevensverstrekking en het verstrekken en beschikbaar stellen van gegevens met het oog op een monitoringsverplichting.

4.2 Gaswet

Dit besluit is mede gebaseerd op de Gaswet. Met de Wgiw is de Gaswet gewijzigd die ervoor zorgen dat gemeenten de ruimte krijgen om in het kader van de afbouw van het gebruik aardgas in de gebouwde omgeving en de transitie naar een meer duurzame vorm van warmtevoorziening op basis van de Omgevingswet regels te stellen die het kunnen gebruiken van gas in een gebied uitsluiten. Daarnaast regelen de wijzigingen dat de taken van de gasnetbeheerder in de betreffende gebieden vervolgens komen te vervallen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.1 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wgiw.

4.3 Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie

Op 20 december 2019 is de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie in werking getreden. Die wet voorziet in een verbod op het gebruik van kolen als brandstof voor de elektriciteitsproductie, om een aanzienlijke reductie van de Nederlandse uitstoot van CO₂ te bereiken. Dit verbod is één van de maatregelen die het kabinet heeft genomen ter uitvoering van het vorige regeerakkoord "Vertrouwen in de toekomst" en het Akkoord van Parijs. Afhankelijk van de eigenschappen van de productie-installatie geldt voor bepaalde kolengestookte elektriciteitscentrales een overgangsperiode.²²

Omdat een belangrijk deel van de CO₂-uitstoot is terug te leiden tot de opwekking van elektriciteit met behulp van kolen, heeft het kabinet besloten aanvullende maatregelen te treffen in deze sector. Om die reden is de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie op 1 januari 2022 aangepast met het doel om in de jaren 2021, 2022, 2023 en 2024 de uitstoot van CO₂ door kolencentrales zodanig te reduceren dat de totale CO₂-uitstoot in de jaren na 2020 minimaal 25% minder bedraagt dan in 1990. Om dit te bereiken, wordt de CO₂-uitstoot als gevolg van de productie van elektriciteit met behulp van kolen begrensd. Per kalenderjaar mag een productie-installatie bij de opwekking van elektriciteit met behulp van kolen niet meer CO₂ produceren dan

---

²² Zie artikel 3 van de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie.

35% van het aantal Mton CO₂ dat in een kalenderjaar geproduceerd zou kunnen worden bij volledige inzet van het opgesteld vermogen van de productie-installatie.²³

4.4 Regeling CO₂-heffing industrie

In het Klimaatakkoord voor de industrie is afgesproken om te komen tot een reductie van de uitstoot van broeikasgassen van 14,3 Mton per jaar in 2030. Om dit doel te borgen is de CO₂-heffing voor de industrie geïntroduceerd (Regeling CO₂-heffing industrie). In het Belastingplan 2023 zal per 1 januari het doel van de CO₂-heffing verhoogd worden tot 18,3 Mton vanwege afspraken in het Coalitieakkoord.

De CO₂-heffing voor de industrie is ontwikkeld om zekerheid over de realisatie van de gewenste CO₂-reductie van de industrie in 2030 te creëren. De heffing geeft de industrie een consistente prijsprikkel voor verduurzaming en vormt een voorspelbare basis voor het plannen van verduurzamingsinvesteringen.

De regelgeving zoals in deze paragraaf omschreven borgt de realisatie van de CO₂-doelstelling door de industrie en stimuleert en faciliteert de industrie in Nederland om te verduurzamen.

5. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)

5.1 Regeldrukeffecten

Een gemeente onderbouwt de wijziging van het omgevingsplan veelal in een uitvoeringsplan. In het uitvoeringsplan beschrijft de gemeente welke maatregelen getroffen zullen worden in de wijk om de gebouwen (al dan niet stapsgewijs) te isoleren en aardgasvrij te maken. Daarom ligt het in de rede dat eigenaar-bewoners, verhuurders, bedrijven en maatschappelijk vastgoed in de desbetreffende wijk kennisnemen van het uitvoeringsplan. In de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wgiw²⁴ is een inschatting gemaakt van de effecten van het kennisnemen van het uitvoeringsplan door bewoners, instellingen en bedrijven. Dit besluit geeft geen aanleiding om die schatting bij te stellen.

5.2 Milieueffecten

De gemeente neemt, bij de inzet van de aanwijsbevoegdheid, in het omgevingsplan het duurzame alternatief voor aardgas op. Op hoofdlijnen zijn er vijf mogelijkheden²⁵:

- **Individuele elektrische warmtepomp**
De verwarming van de gebouwen in de wijk gebeurt met een elektrische warmtepomp, een lucht-warmtepomp of een bodem-warmtepomp.
- **Warmtenet met midden- of hogetemperatuurbron**
Gebouwen worden verwarmd met een warmtenet met een aflevertemperatuur op het middenniveau (70°C). Het net wordt gevoed door warmtebronnen met een temperatuur van 70°C of hoger (zoals industriële restwarmte of geothermie).
- **Warmtenet met lagetemperatuurbron**
Verwarming met een warmtenet dat wordt gevoed met lagetemperatuurbronnen. De temperatuur is te laag om direct warm tapwater te maken en ook voor ruimteverwarming zijn

²³ Mogelijk wordt deze wet aangepast als gevolg van de gebeurtenissen op de huidige gasmarkt. Zie de brief van de minister voor Klimaat en Energie en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van 20 juni 2022 over de voorzienings- en leveringszekerheid van energie, Kamerstukken II 2021/22, 29023 nr. 312.

²⁴ Paragraaf 6.1 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie.

²⁵ Expertise Centrum Warmte (2021) Handreiking voor lokale analyse - versie 2 juni 2021.

aanpassingen nodig. Dit kan collectief (voor een groep gebouwen) of individueel (in de woning).

- Groengas
Gebouwen worden dan verwarmd met een hybride warmtepomp of een standaard HR-ketel op groen gas. De toekomstige beschikbaarheid van groengas is op dit moment beperkt en deels onzeker.
- Waterstof
Gebouwen worden dan verwarmd met een hybride warmtepomp of een standaard HR-ketel op waterstof. De warmtepomp en HR-ketel moeten dan wel geschikt zijn voor het gebruik met waterstof. De toekomstige beschikbaarheid en kostprijs van waterstof voor gebruik in de gebouwde omgeving zijn nog hoogst onzeker. Alles wijst erop dat de techniek tot 2030 in de gebouwde omgeving alleen nog in pilots wordt toegepast.

Effecten op het milieu als gevolg van de overstap op een duurzaam alternatief voor aardgas zijn te verdelen in effecten tijdens fase van de aanleg en fase van de exploitatie (gebruik, onderhoud, reparaties). De effecten ontstaan door het uitvoeren van de werkzaamheden en door ruimtegebruik. De milieueffecten zijn sterk afhankelijk van de specifieke lokale situatie, zoals de keuze voor het duurzame alternatief, en indien van toepassing, de bron voor het warmtenet (zoals industriële restwarmte of geothermie), het tracé van het warmtenet, het verzwaren van het elektriciteitsnet, de impact op flora en fauna, met name in geval van de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied, en de invloed op verkeer en bereikbaarheid, overlast voor omwonenden. Ook de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen om negatieve effecten te voorkomen of te verlichten, zijn afhankelijk van de lokale situatie.

Een belangrijk milieueffect hangt samen met de doelstelling van de Wgiw en dit besluit. Deze zijn onderdeel van een breder beleidspakket, gericht op de verduurzaming van de gebouwde omgeving. In het Coalitieakkoord is afgesproken om voor alle sectoren samen in 2030 ten minste 55% CO₂-emissies te verminderen ten opzichte van 1990 en om te programmeren op 60% CO₂-reductie in 2030. Voor de gebouwde omgeving is een *indicatieve* opgave vastgesteld op het bereiken van een restemissie van 10 Mton CO₂-uitstoot in 2030, een reductie – van bijna 67% – ten opzichte van de uitstoot in 1990. Voor de gebouwde omgeving komt de CO₂-reductie doelstelling overeen met het minder gebruiken van aardgas.²⁶ Uit de KEV 2021 blijkt dat het doel van 10 Mton CO₂-uitstoot in 2030 zonder aanvullend beleid naar verwachting ver buiten bereik blijft. Om dit doel binnen bereik te brengen, is een substantiële versnelling nodig ten opzichte van de periode 1990-2020 en ook ten opzichte van de bestaande afspraken in het Klimaatakkoord. Het Coalitieakkoord bevat afspraken over aanvullend beleid die moeten bijdragen aan deze versnelling in verduurzaming van de gebouwde omgeving.²⁷ De versnelling van de verduurzaming van de gebouwde omgeving wordt bereikt door een mix van normering, beprijzing, financiering, subsidiering en ondersteuning. De Wgiw is - als onderdeel van deze mix - beschreven in het Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving.²⁸

In de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2021 beschrijft het Planbureau voor de Leefomgeving (hierna: PBL) de verwachte toekomstige effecten van het klimaat- en energiebeleid in Nederland. Het PBL benadrukt dat de wijkgerichte aanpak een complex geheel is van verschillende deelinstrumenten en dat een succesvolle implementatie van het gehele beleidspakket nodig is om het doel te bereiken. Het PBL noemt de Wgiw in dat verband een belangrijke wetswijziging. Het is volgens het PBL niet zinvol om van deelaspecten van het beleidspakket die al wel uitgewerkt zijn het specifieke effect te bepalen, omdat de effectiviteit hiervan afhankelijk is van de uitwerking van andere instrumenten.²⁹ Het PBL signaleert in de KEV 2021 dat de uitvoering van het beleidspakket wijkgerichte aanpak is vertraagd. Dat beleidspakket bevat maatregelen gericht op financiering,

²⁶ Zie de bijlage bij de brief van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van 1 juni 2022 over het Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving, Kamerstukken II 2021/22, 32847 nr. 911.

²⁷ Zie de brief van de minister voor Klimaat en Energie van 2 juni 2022 over het Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat, Kamerstukken II 2021/22, 32813 nr. 1049.

²⁸ Zie de bijlage bij de brief van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van 1 juni 2022 over het Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving, Kamerstukken II 2021/22, 32847 nr. 911.

²⁹ Planbureau voor de Leefomgeving (2021) Beleidsoverzicht en factsheets beleidsinstrumenten. Achtergronddocument bij de Klimaat- en Energieverkenning 2021.

wetgeving en bewonersparticipatie, evenals een aantal convenanten en ondersteunende maatregelen. PBL geeft aan dat een aantal cruciale elementen van dit beleidspakket echter nog in ontwikkeling is, of vertraging heeft opgelopen, zoals de wettelijke mogelijkheid om woningen af te sluiten van het aardgas. Doordat het beleidspakket nog niet gereed is, komt de geschatte CO₂-reductie op 0,5 tot 1,4 megaton in plaats van op 1,1 tot 2,4 megaton in 2030.

6. Uitvoering

6.1 Doenvermogen

Bij het bepalen van de stappen die de gemeente in de desbetreffende wijk zet en welke ondersteuning de gemeente biedt, is het van belang dat gebouweigenaren begrijpen welke keuzes ze moeten maken en welke acties ze kunnen uitvoeren om zich voor te bereiden op een duurzame alternatief voor aardgas. Het 'doenvermogen' wordt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid omschreven als: dat burgers niet alleen de regels kennen, maar ook in staat moeten zijn om daarnaar te handelen³⁰. Daarbij gaat het om een ander soort mentale vermogens, zoals alertheid, het vermogen om in actie te komen, het hoofd voldoende koel houden, en om het vasthouden aan goede voornemens.

Een lokale doenvermogen toets³¹ kan een waardevol instrument zijn, omdat deze gericht inzicht kan bieden in de werkbaarheid voor de bewoners en gebouweigenaren die het betreft. Het doenvermogen kan immers verschillen per wijk, afhankelijk van de bewoners en gebouweigenaren in de wijk. Ook in de handreiking over participatie van het Programma Aardgasvrije Wijken³² worden gemeenten geadviseerd om rekening te houden met groepen die moeilijk kunnen participeren vanwege een gebrek aan tijd, kennis en vaardigheden of andere belemmeringen. En om aan te sluiten op de belevingswereld van de verschillende bewoners. Daarom is het wenselijk dat gemeenten bij toepassing van de aanwijsbevoegdheid rekening houden met de uitkomsten van de doenvermogen toets.

Tegelijkertijd is het wenselijk om op landelijk niveau een beeld te krijgen van de werkbaarheid van de Wgiw en het Bgiw. Deze zijn onderdeel van een breder beleidspakket, gericht op de verduurzaming van de gebouwde omgeving. De werkbaarheid brengen we in kaart aan de hand van de klantreis: de verschillende stappen die mensen doorlopen op weg naar aardgasvrij wonen en de factoren die tijdens deze stappen van belang zijn. De stappen zijn door TNO beschreven³³. De klantreis geeft het perspectief van de gebouweigenaar weer; uiteindelijk zijn het gebouweigenaren die hun woning of gebouw geschikt moeten maken voor alternatieven voor aardgas. Hoe woningeigenaren keuzes maken rond het aardgasvrij maken van hun woning hangt af van vele factoren. Om deze factoren inzichtelijk te maken, heeft TNO het Consumer Decisions Comprehended model als 'kapstok' gebruikt.

TNO onderscheidt negen stappen in de klantreis. De klantreis zal voor verschillende "klanten" er anders uitzien. De klantreis beschrijft de algemene stappen waar iedere bewoner of gebouweigenaar mee te maken krijgt. De klantreis biedt aanknopingspunten om bewoners en gebouweigenaren te helpen om de volgende fase te bereiken. De stappen voor eigenaar-bewoners zijn grotendeels vergelijkbaar met de stappen voor bedrijven. Bedrijven die aardgas ook gebruiken voor processen zullen daarnaast aanvullende stappen moeten zetten om over te stappen op een duurzaam alternatief.

---

³⁰ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2017) Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid.

³¹ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2020) Doenvermogen: Van toets naar tools. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2020) Handout doenvermogen.

³² Deze handreiking is beschikbaar via www.aardgasvrijewijken.nl.

³³ TNO (2019) Alle bestaande woningen aardgasvrij in 2050. Wie moet wat, wanneer en hoe doen? en TNO (2020) Aardgasvrij wonen: drijfveren en barrières van bewoners

De stappen vertonen enige mate van overlap. In het rapport "Aardgasvrij wonen: drijfveren en barrières van bewoners" (2020) heeft TNO de stappen in de klantreis geclusterd: de eerste stappen van de klantreis (stap 1 tot en met stap 3); Onderweg in de klantreis (stap 4 tot en met stap 6); en De laatste stappen van de klantreis (Stap 7 tot en met Stap 9).

De eerste stappen van de klantreis

In deze fase gaat het om 3 stappen: 1) *Bewust worden van aardgasvrij op landelijk niveau*; 2) *Tam-Tam-fase*; en 3) *Bewust worden van persoonlijke situatie*.

Bij bewustwording beveelt TNO aan om aan te kondigen dat het aardgas gaat verdwijnen op een specifiek moment in de toekomst.

De aanwijsbevoegdheid geeft invulling aan deze aanbeveling. De gemeente neemt in het warmteprogramma de wijken op die de gemeente in de komende periode aardgasvrij gaat maken. In het omgevingsplan neemt de gemeente vervolgens de datum op waarop het transport van aardgas in de wijk wordt beëindigd. In het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) wordt bovendien duidelijk gemaakt dat de gebouwde omgeving in 2050 fossielvrij zal zijn. Onderdeel van het bredere beleidspakket - en daarmee flankerend beleid bij de wet en het besluit - zijn de communicatie campagnes vanuit het Rijk (zoals de isolatie weken, 'Zet ook de knop om' en de inzet van de brede maatschappelijke coalitie gericht op energiebesparing³⁴).

TNO beschrijft dat bewoners in de derde stap behoefte hebben aan antwoorden op vragen als: Wanneer kan ik geen aardgas meer krijgen, en wat komt er voor in de plaats? Wat moet ik daarvoor aanpassen in mijn woning? Hoe zit het met koken en met verwarming? Hoeveel moet ik gaan betalen?

Het wetsvoorstel Wgiw en het Bgiw geven gemeenten de instrumenten om in het omgevingsplan duidelijkheid te geven over wanneer het transport van aardgas wordt stopgezet en om te bepalen op welk duurzaam alternatief de wijk overstapt.

In het uitvoeringsplan beschrijft de gemeente welke stappen de gemeente in de desbetreffende wijk zet en welke ondersteuning de gemeente biedt om zorg te dragen dat woningen en gebouwen een aansluiting hebben op een duurzaam alternatief voordat het besluit over het stopzetten van het aardgas wordt geëffectueerd.

Daarnaast vertrekt het Rijk via verbeterjehuis.nl informatie over de mogelijkheden om je woning te verduurzamen, inclusief informatie over: Wat kosten de verbeteringen en wat leveren ze op? En hoeveel subsidie krijg je? Etc. Op deze website kunnen woningeigenaren informatie vinden over andere oplossingen dan de oplossingen die de gemeenten in het omgevingsplan heeft gekozen. In het Bgiw is bepaald dat de gemeente in het omgevingsplan rekening moet houden met de (gemiddelde) kosten en baten die het overgaan op een duurzame energievoorziening voor bewoners, instellingen en gebouweigenaren met zich meebrengen. Het gaat hierbij om *gemiddelde* kosten en baten aangezien een berekening per woning en huishouden, rekening houdend met toekomstige ontwikkelingen altijd slechts een schatting betreft. De gemeente maakt de kosten en baten ook inzichtelijk.

Onderweg in de klantreis

Daarbij zijn er 3 stappen: 4) *Keuze voor: oriënteren, afwachten, of actieve weerstand*; 5) *Oriënteren*; en 6) *Keuze voor een oplossing*.

Bewoners en gebouweigenaren hebben veelal een concrete aanleiding nodig om echt aan de slag te gaan. Dit kan door informatievoorziening, bijvoorbeeld over wijkplannen. Mensen die zich gaan oriënteren en vervolgens een keuze maken, hebben behoefte aan informatie over beschikbaarheid op de markt, praktische haalbaarheid en financiële haalbaarheid.

In het Bgiw is bepaald dat de gemeente zowel met de haalbaarheid als de betaalbaarheid rekening moet houden bij het wijzigen van het omgevingsplan. Onderdeel daarvan is de beschikbaarheid van de arbeidskrachten, materialen en installaties.

Mensen kunnen bovendien gebruik maken van subsidies die het Rijk beschikbaar heeft gesteld. De subsidies zijn toegankelijker en aantrekkelijker gemaakt. Ook wordt de financierbaarheid van verduurzaming bij het Nationaal Warmtefonds voor eigenaar-bewoners en VvE's verbeterd.

De laatste stappen van de klantreis

In deze fase gaat het om de stappen: 7) *Wonen in een huis waar werkzaamheden plaatsvinden*; 8) *Wonen in een (deels) aardgasvrije woning*; 9) *Ambassadeur zijn*.

---

³⁴ Kamerstukken II 2021/22 30196 nr. 787.

Veel mensen zien ook op tegen het gedoe rondom een verbouwing. Gemeenten kunnen afspraken maken met marktpartijen over het aanbieden van totaaloplossingen.

Daarnaast is het volgens TNO van belang dat het duidelijk is waar mensen terecht kunnen met vragen of klachten. Gemeenten kunnen daarover afspraken maken met marktpartijen en indien van toepassing het warmtebedrijf.

Bij de laatste stap zijn mensen een belangrijke bron van informatie voor hun sociale netwerk van mensen die nog niet de hele klantreis doorlopen hebben.

6.2 *Ondersteuning gemeenten*

Gemeenten voeren de regie bij de wijkgerichte aanpak en geven sturing op basis van een warmteprogramma, uitvoeringsplannen en het omgevingsplan. In het uitvoeringsplan kan een gemeente de wijziging van het omgevingsplan onderbouwen. Gemeenten worden bij het opstellen van het warmteprogramma, het uitvoeringsplan en het omgevingsplan op diverse manieren ondersteund.³⁵ Dit wordt hieronder nader toegelicht.

6.2.1 *Ondersteuning gemeenten algemeen*

Gemeenten worden op technische, economische en duurzaamheidsaspecten ondersteund door het Expertise Centrum Warmte (ECW).

In het programma aardgasvrije wijken (PAW) wordt in de gemeentelijke proeftuinen ervaring opgedaan met de wijkgerichte aanpak en de verschillende technieken en werkwijzen die daarbij ingezet kunnen worden. Belangrijke thema's zijn initiatief, participatie en draagvlak van bewoners en hoe deze aanpakken naar de toekomst toe opgeschaald kunnen worden en verbonden kunnen worden met andere fysieke en sociale opgaven in de wijk. Via het Kennis- en Leerprogramma aardgasvrije wijken worden de proeftuinen ondersteund en de geleerde lessen gedeeld met alle gemeenten. Het PAW stelt via de website informatie beschikbaar over inhoudelijke kenmerken van transitievisies warmte oftewel warmteprogramma's en uitvoeringsplannen en stappenplannen voor het opstellen van een transitievisie warmte oftewel een warmteprogramma respectievelijk een uitvoeringsplan.

Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) wordt in 2022 opgezet. Het PAW en het ECW gaan op in het NPLW.

6.2.2 *Ondersteuning gemeenten betaalbaarheid*

Een belangrijk onderdeel van de onderbouwing van de wijziging van het omgevingsplan, is de betaalbaarheid van de aanpak in een wijk. Gemeenten worden hierbij ondersteund via:

- De Leidraad die beschikbaar wordt gesteld via de website van het ECW. Deze Leidraad is een hulpmiddel voor de analyses en afwegingen die gemeenten moeten maken ten behoeve van hun warmteprogramma's en het omgevingsplan. Deze Leidraad kan ook worden gebruikt bij het opstellen van het uitvoeringsplan. De Leidraad bestaat uit twee componenten:
  - o De Startanalyse is een technisch-economische modelanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Het geeft op buurtniveau voor vijf CO₂-neutrale warmtestrategieën weer wat de nationale kosten zijn. De nationale kosten zijn de totale kosten van alle maatregelen die nodig zijn om in een buurt een strategie uit te voeren, ongeacht wie die kosten betaalt. De nationale kosten worden berekend

---

³⁵ Zie de Kamerbrief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 28 september 2020 over de Stand van zaken Klimaatpakket Gebouwde Omgeving, Kamerstukken II 2020/21, 32813, nr. 570.

- op basis van gevalideerde landelijke, openbare data. De Startanalyse maakt inzichtelijk welke alternatieven betaalbaar en kansrijk zijn.
- Met de Handreiking voor lokale analyse kunnen gemeenten vervolgens een meer gedetailleerde analyse (laten) uitvoeren waarin rekening wordt gehouden met lokale omstandigheden. Een gedegen lokale analyse maakt de keuze voor een warmtealternatief robuuster en biedt kansen voor kostenoptimalisatie door per wijk een slimme timing te bepalen.
  - Het ECW heeft een tool beschikbaar gesteld om inzicht te krijgen in de eindgebruikerskosten. Dit Dashboard Eindgebruikerskosten biedt inzicht in de jaarlijkse kosten voor verschillende warmteopties om wijken aardgasvrij te maken voor zes type eindgebruikers: huiseigenaren, huurders, verhuurders, warmtebedrijven, netbeheerders en de Rijksoverheid. Deze tool is een aanvulling op de Startanalyse die de nationale kosten van de warmteopties laat zien.
  - Onderdeel van de doorontwikkeling van het stappenplan uitvoeringsplan³⁶ van het PAW is de wijktoets die EIB³⁷ aanbeveelt. Een gemeente kan nu al een wijkanalyse uitvoeren, waarin de gemeente de fysieke en sociale kenmerken van een wijk op een rij zet.³⁸ Daar hoort ook een stakeholderanalyse bij en een financieel-economische analyse van alternatieven voor aardgas.
  - Een gemeente kan bovendien gebruikmaken van de Checklist warmtenetten die onder andere helpt om inzicht te krijgen in de vraag of een plan voor een warmtenet organisatorisch en financieel realistisch is om te gaan uitvoeren.³⁹
  - Bovendien werkt het Rijk in afstemming met de VNG aan een handreiking uitwerking betaalbaarheid, met een definitie voor betaalbaarheid, hoe dit kan worden berekend en hoe dit kan worden toegepast. Ook deze handreiking kan worden benut voor de onderbouwing van de betaalbaarheid.

6.2.3 Ondersteuning gemeenten lokale doenvermogen toets

Het is wenselijk dat gemeenten bij toepassing van de aanwijsbevoegdheid rekening houden met de uitkomsten van de doenvermogen toets (zie paragraaf 6.1). Hierbij kunnen gemeenten de Verkenner mensen, waarden en eigenschappen gebruiken bij het ontwikkelen van een goed geïnformeerde aanpak die aansluit bij de bewoners. Het Programma Aardgasvrije Wijken biedt gemeenten een tool⁴⁰ waarmee ze inzichten krijgen om te zorgen dat iedereen op eigen wijze kan meedoen aan het aardgasvrij maken van hun woning en wijk. Daarnaast kunnen gemeenten gebruik maken van het stappenplan wijkprofielen.⁴¹ Wijkprofielen bieden inzicht in hoe bewoners het beste benaderd kunnen worden. Geen enkele wijk of bewoner is hetzelfde. De aanpak van de gemeente zal moeten aansluiten bij de wijk en haar bewoners.

6.2.4 Ondersteuning gemeenten milieueffectrapportage

Voor het wijzigen van het omgevingsplan kan het nodig zijn een milieueffectrapportage op te stellen (zie paragraaf 5.2). Het Rijk zal het NPLW vragen gemeenten te ondersteunen bij vragen en (afwegingen omtrent) het invullen van de mer-plicht. Gemeenten kunnen reeds gebruik maken van de factsheet 'Transitievisie warmte en milieueffectrapportage' die de commissie m.e.r. heeft

³⁶ Kamerstukken II 2020/21 32847 nr. 739.

³⁷ EIB (2021) Proeftuinen aardgasvrije wijken. Een maatschappelijk-economische analyse van de proeftuinen.

³⁸ Het stappenplan wijkprofielen is te vinden op de website van het Programma Aardgasvrije Wijken: www.aardgasvrijewijken.nl.

³⁹ De Checklist warmtenetten is beschikbaar op de website van het Expertise Centrum Warmte: www.expertisecentrumwarmte.nl.

⁴⁰ De tool Verkenner mensen, waarden en eigenschappen is te vinden op de website van het Programma Aardgasvrije Wijken: www.aardgasvrijewijken.nl.

⁴¹ De wijkanalyse is te vinden op de website van het Programma Aardgasvrije Wijken: www.aardgasvrijewijken.nl.

geschreven. Deze factsheet gaat onder andere in op de vraag wanneer milieueffectrapportage speelt bij de transitievisie warmte oftewel het warmteprogramma.⁴² Daarnaast geeft het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) informatie over de eisen met betrekking tot inhoud en procedure van het milieueffectrapport voor plannen en programma's.⁴³

6.2.5 Ondersteuning gemeenten Omgevingswet

Voor algemene kennis over het wijzigen van het omgevingsplan, over programma's en over participatie kunnen gemeenten terecht bij het programma Aan de slag met de Omgevingswet. Dat programma ondersteunt de implementatie van de wet in de praktijk, met Regionale Implementatiecoaches Omgevingswet (RIO), bijeenkomsten, cursussen, voorbeelden en meer. Het IPLO is onderdeel van het interbestuurlijke programma Aan de slag met de Omgevingswet. Het IPLO bundelt informatie over bodem, bouwen, water, milieu en de Omgevingswet en ondersteunt overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven bij het werken met de Omgevingswet en het digitaal stelsel in de praktijk.

Daarnaast kunnen gemeenten gebruikmaken van de staalkaarten van de VNG. De staalkaarten bevatten (juridische) regels die als voorbeeld en inspiratie voor een gemeente kunnen dienen. Ze geven inzicht in de nieuwe mogelijkheden die de systematiek van de Omgevingswet biedt. De VNG werkt aan een staalkaart specifiek over de energietransitie. Eén van de staalkaarten heeft betrekking op de energietransitie in de gebouwde omgeving.⁴⁴

Bovendien heeft Netbeheer Nederland de staalkaart 'Elektriciteit en gas in het omgevingsplan' opgesteld. Met deze staalkaart beoogt Netbeheer Nederland om gemeenten te helpen om de impact en het ruimtebeslag van de energie-infrastructuur in beeld te krijgen, weloverwogen keuzes te maken en de daarbij passende regels op te nemen in het omgevingsplan.

6.3 Digitalisering van de regelgeving

Via het Digitaal Stelsel Omgevingswet kunnen gebruikers zien welke regels gelden op een locatie. Regels zijn gekoppeld aan een werkingsgebied. Wanneer de gemeente regels in het omgevingsplan opneemt, zal dus ook altijd een gebied aan moeten worden gekoppeld. Dit zal (grotendeels) overeenkomen met de in het warmteprogramma beschreven wijk (zie paragraaf 2.2).

7. Toezicht en handhaving

Over het algemeen zal de gemeente bij de energietransitie in de gebouwde omgeving veel contact hebben met bewoners en via het warmtebedrijf is de gemeente ook op de hoogte van wie er hebben gekozen voor een opt-out. Met die mensen kan de gemeente dan ook al in een vroeg stadium in contact treden en kan er worden gekeken naar wie wel of geen melding heeft gedaan om een gelijkwaardig alternatief te bewerkstelligen. Met die informatie kan de gemeente al gericht inzetten op contact met eigenaren. Bovendien zullen gemeenten eigenaren in het voortraject zelf betrekken en kunnen er ook eigenaren zijn die bij de gemeente aankloppen. De verwachting is dan ook dat de gemeente door een goed voortraject en ondersteuning bij de overstap door onder andere informatieverstrekking en dergelijke voor het grootste deel mensen meekrijgt en meeneemt in deze transitie. Handhaving is in deze dan ook echt een sluitstuk van de gehele aanpak.

---

⁴² De factsheet 'Transitievisie warmte en milieueffectrapportage' is te vinden op <https://www.commissiemer.nl/actueel/nieuws/transitievisie-warmte-en-milieueffectrapportage>

⁴³ Zie <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/milieueffectrapportage/plannen-programma-milieueffectrapport/>.

⁴⁴ De staalkaarten zijn te vinden op: <https://vng.nl/artikelen/staalkaarten-omgevingsplan>.

Op grond van artikel 18.2, eerste, tweede en vijfde lid, van de Omgevingswet is het bevoegd gezag aangewezen voor handhaving van de verschillende regels op grond van de Omgevingswet. Het college van burgemeester en wethouders is het bevoegd gezag dat is aangewezen als het bevoegd gezag waaraan een melding wordt gedaan. Op grond van het vijfde lid is het college tevens bevoegd gezag in overige gevallen. Voor het handhaven van de regels uit het Bbl is het college in het algemeen dus de handhavende instantie. Voor een enkel geval is de minister bevoegd gezag.

In de praktijk zal er een grote verantwoordelijkheid liggen bij gemeenten omdat van hen verwacht wordt dat zij zowel de regie voeren op de energietransitie in de gebouwde omgeving als dat zij uiteindelijk ook in veel gevallen het aangewezen bevoegd gezag zullen om handhavend op te treden. Het is dan ook van belang dat bij de vormgeving van beleid ook rekening wordt gehouden met de handhaving. Het toezicht, en waar nodig sanctionering, speelt een rol als sluitstuk van de totale aanpak. De met toezicht belaste ambtenaren hebben op grond van de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht verschillende bevoegdheden.

Aan de toezichthouder kan de bevoegdheid tot binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner worden toegekend,⁴⁵ enkel indien de met het te handhaven voorschriften te dienen belangen dat vereist. Voor het toezien of er een aansluiting is op een duurzaam alternatief of dat een gelijkwaardig alternatief is getroffen kan het nodig zijn een woning (of plaats) te betreden. Dit geldt evenzo voor overige bestaande bouweisen die mogelijk van buitenaf onvoldoende kunnen worden geïnspecteerd. Vooral wanneer veiligheid en gezondheid in het geding kunnen zijn, is het van belang dat ook daadwerkelijk kan worden gecontroleerd.

Het gastransport wordt beëindigd door de netbeheerder. Indien op de in het omgevingsplan bepaalde datum een gebouweigenaar niet is overgestapt naar het door de gemeente aangewezen duurzame alternatief en ook geen gelijkwaardig alternatief heeft gerealiseerd, dan is er strikt genomen sprake van een overtreding. Het bevoegd gezag kan dan handhavend optreden. De gemeente heeft immers een beginselplicht tot handhaving.

Toezicht begint allereerst met controleren en het constateren van een overtreding of een dreigende overtreding. Indien sprake is van een (dreigende) overtreding zal de gemeente veelal beginnen met een goed gesprek en mogelijk een officiële waarschuwing. Dit is evenwel niet verplicht. Indien daaraan geen gehoor wordt gegeven zal een gemeente handhavend moeten optreden en dus een sanctie op kunnen leggen. In principe is het doel dat aan de regels over de staat van bestaande bouwwerken wordt voldaan, in dit geval het hebben van een voorziening voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie en dat niet langer aardgas wordt gebruikt. Bevoegd gezag zal hierbij in beginsel reparatoire sancties inzetten. De bedoeling is immers dat het gebouw wordt aangepast. Die keuze ligt echter bij bevoegd gezag. Het bevoegd gezag kan afhankelijk van de situatie kiezen om bijvoorbeeld direct bestuursdwang toe te passen, om een last onder bestuursdwang op te leggen of in plaats daarvan een last onder dwangsom op te leggen. Tevens kan de gemeente ervoor kiezen een bestuurlijke boete op te leggen, hoewel dat in deze transitie niet meteen voor de hand ligt.

Indien eigenaren hebben aangegeven niet mee te willen doen met het door de gemeente aangewezen alternatief dan dienen zij een melding te doen bij de gemeente dat zij een gelijkwaardig alternatief verzorgen. Ook moeten zij de gemeente informeren als het gelijkwaardig alternatief is gerealiseerd. De gemeente gebruikt deze gegevens om vinger aan de pols te houden en indien nodig gebouweigenaren (verder) te ondersteunen bij de overstap op een duurzaam alternatief. Wanneer op een gegeven moment een overtreding klaarblijkelijk dreigt kan het bevoegd gezag ook optreden voordat een overtreding is begaan. Een preventieve sanctie dient te berusten op een concrete en volledige afweging van alle betrokken belangen. Dit impliceert dat nauwkeurig moet vaststaan welke overtreding zal plaatsvinden, alsook dat de beslissing tot het opleggen van een sanctie pas kan worden genomen op een tijdstip waarop de betrokken belangen volledig kunnen worden overzien. Stel dat een eigenaar van een huurwoning wel heeft gekozen voor een opt-out, maar geen melding heeft gedaan, dan is het niet doen van die melding op zichzelf al een overtreding. Indien bijvoorbeeld door de eigenaar wordt aangegeven dat hij niet zal meewerken en er komt een moment dat evident wordt dat de periode waarin nog werkzaamheden

---

⁴⁵ Artikel 18.7 van de Omgevingswet.

zouden kunnen worden gedaan om in een gelijkwaardig alternatief te voorzien, verstrikt en daardoor huurders in de kou zouden komen te zitten, dan is voorstelbaar dat in een specifiek geval sprake kan zijn dat overtreding klaarblijkelijk dreigt en het bevoegd gezag preventief optreedt en niet hoeft te wachten tot de overtreding daadwerkelijk plaatsvindt. In zo'n geval kan de gemeente ervoor kiezen om alvast handhavend op te treden en een last onder dwangsom of bestuursdwang op te leggen.

8. Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van dit besluit hangen samen met de kosten voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving via de wijkgerichte aanpak. Het is erg lastig om in te schatten welk deel van die kosten samenhangen met de bevoegdheden die in de Wgiw en dit besluit zijn opgenomen. Opgemerkt wordt dat de gevolgen voor een gebouweigenaar ook afhangen van de ontwikkelingen van de energieprijzen. In paragraaf 6.4 van de Memorie van Toelichting bij het de Wgiw is een inschatting gemaakt van de financiële gevolgen. Dit besluit geeft geen aanleiding om die schatting bij te stellen.

9. Advies en consultatie

9.1 MKB-toets

Er heeft geen MKB-toets kunnen plaatsvinden, aangezien er te weinig aanmeldingen waren om een zinvolle MKB-toets te kunnen uitvoeren.

9.2 Adviezen

9.2.1 Overlegplatform Bouwregelgeving

In de vergadering van 13 juli 2022 heeft het Overleg Platform Bouwregelgeving (hierna: OPB) gesproken over het onderdeel van dit besluit dat het Bbl wijzigt. Het OPB heeft de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening hierover als volgt geadviseerd.

Het OPB steunt het voorstel om in het Bbl te regelen dat gebouwen geen gebruik meer kunnen maken van aardgas of andere fossiele energie brandstoffen en de bevoegdheid voor gemeenten om locaties aan te wijzen waar de regels daarover op een eerder tijdstip in werking treden en een duurzaam alternatief aan te wijzen (de aanwijsbevoegdheid). Het OPB vraagt daarbij aandacht voor de helderheid van de criteria die gelden bij (de beoordeling van) gelijkwaardige oplossingen. Het OPB vraagt in de toelichting aandacht voor de gevolgen van de regelgeving voor procesgebonden aardgasgebruik.

Naar aanleiding hiervan is de concept toelichting op verschillende punten aangepast.

9.2.2 Adviescollege toetsing regeldruk

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de advisering.

9.2.3 *Autoriteit Persoonsgegevens*

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de advisering.

9.2.4 *Raad voor de rechtspraak*

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de advisering.

9.2.5 *Raad voor de rechtsbijstand*

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de advisering.

9.3 *Consultatie*

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de consultatie van de medeoverheden.

9.4 *Internetconsultatie*

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de internetconsultatie.

9.5 *Voorhang Tweede Kamer en Eerste Kamer*

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de voorhang.

9.6 *Technische notificatie*

PM Deze paragraaf wordt ingevuld na afronding van de technische notificatie.

10. Overgangsrecht en inwerkingtreding

Het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit wordt geregeld bij koninklijk besluit. Dat tijdstip kan voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend worden vastgesteld. Het voornemen is om de inwerkingtreding te laten plaatsvinden op 1 januari 2024. Op dat moment zullen zoveel mogelijk ook de met dit besluit samenhangende Wgiw in werking treden. Bij het bepalen van het tijdstip van inwerkingtreding zal rekening worden gehouden met de vaste verandermomenten.

Dit besluit bevat verder overgangsrecht voor al vastgestelde transitievisies warmte. In de artikelsgewijze toelichting bij artikel IV van dit besluit wordt hier nader op ingegaan.

II ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I (wijziging Besluit bouwwerken leefomgeving)

Onderdeel A (artikel 3.7a (nieuw) Bbl)

In het algemene deel van hoofdstuk 3 van het Bbl is een algemene bepaling ingevoegd over maatwerkregels in de bestaande bouw. Vanaf het moment dat het bouwen of verbouwen van een bouwwerk gereed is, is sprake van bestaande bouw en zijn op dat bouwwerk de eisen van hoofdstuk 3 van toepassing. Bouwwerken die nog in aanbouw zijn vallen hier dus niet onder.

De regels in het Bbl zijn uitputtend bedoeld. De Omgevingswet biedt echter ruimte voor lokaal maatwerk omdat bij toepassing van algemene rijksregels over activiteiten de behoefte kan bestaan om de door het Rijk gestelde regels te laten aansluiten op lokale omstandigheden. Op basis van artikel 4.6 van de Omgevingswet kan het decentraal bestuur maatwerkregels stellen, waarmee algemene rijksregels kunnen worden ingevuld, aangevuld of waarmee van algemene regels kan worden afgeweken. Maatwerkregels zijn algemeen verbindende voorschriften die onder meer in het omgevingsplan worden opgenomen (artikel 2.3 Bbl). De maatwerkregels gelden voor een bepaalde locatie of een gebied en daarmee dus voor een variërende doelgroep.⁴⁶ Maatwerkregels op de algemene rijksregels die betrekking hebben op bouwactiviteiten, sloopactiviteiten en het gebruik en het in stand houden van bouwwerken moet op besluitniveau (in het Bbl) expliciet opgezet worden. In algemene zin ligt het niet voor de hand om in het Bbl maatwerk open te stellen, omdat verreweg de meeste regels in dat besluit betrekking hebben op technische eisen aan individuele bouwwerken waar op voorhand een gebiedsgerichte component ontbreekt. Voor enkele gevallen is voor nieuwbouw in het Bbl toch de mogelijkheid geboden om maatwerkregels te stellen, zoals voor energiezuinigheid (zie artikel 4.7 Bbl).

Met dit besluit wordt ook voor de wijkgerichte aanpak voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving – dat bovendien een gebiedsgerichte component heeft – het stellen van maatwerkregels mogelijk gemaakt. Dit betreft de juridische uitwerking van de zogenoemde aanwijsbevoegdheid voor gemeenten (zie ook paragraaf 2.3). Omdat de mogelijkheid tot het stellen van maatwerkregels nog niet bestond voor de bestaande bouw, is dit geregeld in het nieuwe artikel 3.7a Bbl.

In het eerste lid is bepaald dat een maatwerkregel mag worden gesteld over artikel 3.107a Bbl. Dit artikel schrijft in hoofdzaak voor dat een bouwwerk met ingang van 1 januari 2050 een voorziening moet hebben voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie.

Het tweede lid geeft invulling aan het eerste lid. In dit lid is bepaald dat de maatwerkregel alleen mag gaan over de onderwerpen die zijn opgenomen in artikel 3.107c Bbl. In de artikelsgewijze toelichting bij artikel I, onderdelen B en C van dit besluit wordt hier nader op ingegaan.

Onderdelen B en C (paragrafen 3.7.2 en 3.7.2a (nieuw) Bbl)

In onderdeel C wordt in het Bbl een nieuwe paragraaf ingevoegd die bepalingen bevat over de voorziening voor duurzame energie. Deze paragraaf bevat drie artikelen en een tabel.

Het nieuwe artikel 3.107a Bbl betreft het aansturingsartikel. Het eerste lid van dit artikel geeft als functionele eis dat een bouwwerk een voorziening moet hebben voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie. Hiermee worden nu op AMvB-niveau regels opgenomen over de aansluiting op distributienetten voor gas, warmte en elektriciteit (via een maatwerkbevoegdheid). Oorspronkelijk zijn dergelijke regels via de bruidsschat bij inwerkingtreding van het stelsel van de Omgevingswet aan gemeenten gelaten (zie paragraaf 2.3). Het tweede lid bepaalt verder dat aan de functionele eis van het eerste lid wordt voldaan door toepassing van de regels in deze

---

⁴⁶ Stb. 2018, 291, p. 178 [MvT Bal].

paragraaf. Het derde lid brengt tot uitdrukking dat pas met ingang van 1 januari 2050 aan deze eis moet zijn voldaan.

De functionele eis dat een bouwwerk een voorziening moet hebben voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie geldt niet voor alle gebruiksfuncties. Voor welke gebruiksfuncties deze eis geldt is aangegeven in tabel 3.107a Bbl. Hieruit volgt dat het niet geldt voor overige gebruiksfuncties (bijvoorbeeld een parkeergarage) en bouwwerken geen gebouwen zijnde, omdat daarin het algemeen geen sprake is van verwarming of warm tapwater. Het is daarom bij deze bouwwerken niet nodig te borgen dat een voorziening voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie aanwezig is vanaf het moment dat er in een wijk geen gas meer wordt geleverd.

Artikel 3.107b, eerste lid, regelt dat indien een maatwerkregel is gesteld, het bouwwerk moet zijn aangesloten op de energie-infrastructuur die bij die maatwerkregel in het omgevingsplan is opgenomen. Het begrip *energie-infrastructuur* is in de bijlage bij de Omgevingswet gedefinieerd als: werken, kabels of leidingen, waaronder lege buizen, ondergrondse ondersteuningswerken en beschermingswerken, bestemd voor opwekking of winning, transport en opslag van elektriciteit, respectievelijk stoffen als energiedrager. Het tweede lid regelt dat een bestaande voorziening voor het gebruiken of afnemen van energie geen direct gebruik maakt fossiele brandstof. Er mag bijvoorbeeld geen aardgas, steenkool, aardolie of bruinkool in het bouwwerk worden gebruikt. Warmte uit een warmtenet en elektriciteit zijn wel toegestaan. In uiterlijk 2050 zullen warmte en elektriciteit ook volledig duurzaam worden opgewekt. Daarnaast worden de in 2050 resterende gasaansluitingen gevoed met groen gas of andere duurzame gassen, zodat die ook volledig duurzaam zijn. In paragraaf 2.3 van de toelichting is nader ingegaan op dit verbod.

De afbakening van de maatwerkregel die een gemeente kan stellen in het kader van de verduurzaming van de energievoorziening is geregeld in artikel 3.107c Bbl. Dit artikel schrijft in het eerste lid voor dat een maatwerkregel alleen kan worden gesteld over twee onderwerpen. In eerste instantie kan de gemeente een maatwerkregel stellen waarmee de datum, bedoeld in artikel 3.107a, derde lid, kan worden vervroegd. Hiermee kan de gemeente in het omgevingsplan bepalen dat een bepaalde wijk eerder dan 1 januari 2050 moet zijn aangesloten op een voorziening voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie waarbij geen gebruik wordt gemaakt van een fossiele brandstof, als aardgas. In tweede instantie moet de gemeente, bij toepassing van de bevoegdheid tot het stellen van een maatwerkregel, aangeven op welke alternatieve energie-infrastructuur het bouwwerk wordt aangesloten. Het tweede lid bepaalt dat de maatwerkregel alleen betrekking kan hebben op locaties die in het warmteprogramma zijn aangewezen als locaties waarvoor het gebruik van gas als voorziening op termijn wordt stopgezet. Het warmteprogramma is een verplicht programma op grond van artikel 3.6, derde lid, van de Omgevingswet. In het warmteprogramma geeft de gemeente richting aan de aanpak van het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving binnen haar gemeente. In het warmteprogramma kan onder meer zijn beschreven welke gebouwen worden geïsoleerd, en welke locaties binnen een bepaalde periode van het aardgas overstappen op een andere duurzame energiebron. Als een locatie (nog) niet expliciet is aangewezen als locatie die binnen de periode waarop het warmteprogramma op ziet aardgasvrij wordt, dan kan de gemeente daar in het omgevingsplan geen maatwerkregels over stellen.

Met dit besluit wordt afgeweken van de bij de Omgevingswet gehanteerde principe van scheiding van beleid en normstelling. Zo is er bijvoorbeeld geen wettelijke koppeling tussen de door het Rijk vastgestelde NOVI en decentrale regelgeving. Met de scheiding van beleid en normstelling wordt uitgegaan van het zelfbindende karakter van een politiek-bestuurlijk document, dat in beginsel alleen het de betreffende bestuurslaag (Rijk, provincie of gemeente) bindt bij de uitoefening van zijn bevoegdheden. Dit principe geldt zowel in verhouding tussen andere bestuurslagen als voor de eigen bestuurslaag. Dit betekent niet dat een bestuursorgaan, zoals het college van burgemeester en wethouders, zich in het geheel geen rekenschap hoeft te geven aan beleidsuitspraken van bijvoorbeeld de gemeenteraad. Op grond van de Awb moeten besluiten immers zorgvuldig worden voorbereid en worden gemotiveerd. In dit besluit is wel gekozen voor een expliciete koppeling tussen beleid en normstelling, nu het warmteprogramma doorwerkt in een ander instrument, namelijk het omgevingsplan. De reden daarvoor is gelegen in het uitzonderlijke karakter van de regels die de Wgiw en dit besluit en het belang van een zorgvuldig proces bij het inzetten van de maatwerkbevoegdheid (zie ook paragraaf 4.1.2).

Tot slot is in onderdeel B het opschrift van paragraaf 3.7.2 aangepast. Dit is een wetstechnische aanpassing ter verduidelijking van het onderscheid tussen de nieuwe paragraaf dat is ingevoegd met artikel I, onderdeel C van dit besluit en de bestaande paragraaf.

Artikel II (wijziging Besluit kwaliteit leefomgeving)

Onderdeel A (artikel 1.1a Bkl)

Artikel 1.1a Bkl bevat een opsomming van de grondslagen waarop dat besluit, naast de in de aanhef van het Bbl genoemde grondslagen, ook is gebaseerd. Met dit onderdeel wordt aan artikel 1.1a van het Bkl een extra grondslag toegevoegd, waarmee tot uitdrukking wordt gebracht dat het Bkl ook is gebaseerd op artikel 62a van de Gaswet. Dit artikel biedt de gemeenteraad de ruimte om in het kader van de afbouw van het gebruik van gas in de gebouwde omgeving en de transitie naar een meer duurzame vorm van warmtevoorziening van gebouwen in een omgevingsplan regels te stellen gericht op het uitsluiten van gas als warmtevoorziening van gebouwen en, voor zover op dezelfde locatie milieubelastende activiteiten worden verricht, het uitsluiten van gas als energievoorziening van milieubelastende activiteiten.

Onderdeel B (afdeling 4.3a (nieuw) Bkl)

Met dit onderdeel wordt een nieuwe afdeling 4.3a ingevoegd dat betrekking heeft op het verplichte warmteprogramma als bedoeld in artikel 3.6, derde lid, van de Omgevingswet. Artikel 4.25a Bkl bevat instructieregels met inhoudelijke voorschriften waar het warmteprogramma in ieder geval aan moet voldoen. Daarnaast moet het warmteprogramma een beschrijving bevatten van de uitvoering en van de resultaten van het vorige warmteprogramma. Daarmee wordt een beeld gegeven van behaalde resultaten bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving in het kader van de energietransitie. Daarbij hoort ook een samenvatting van de onderwerpen die zijn benoemd in het eerste lid van artikel 4.25a Bkl. In paragraaf 2.2 is het warmteprogramma nader toegelicht.

Onderdeel C (paragraaf 5.1.5a (nieuw) Bkl)

Als de gemeente gebruik wil maken van de aanwijsbevoegdheid, moet hier invulling aan worden gegeven in het omgevingsplan. Dit is met dit onderdeel geregeld met een nieuwe paragraaf 5.1.5a.

Artikel 5.131a Bkl

Artikel 5.131a Bkl verduidelijkt dat de instructieregels in paragraaf 5.1.5a alleen van toepassing is als gemeente een maatwerkregel als bedoeld in artikel 3.107c van het Bbl stelt, ook wel "het inzetten van de aanwijsbevoegdheid". Dat artikel bevat de afbakening van de mogelijkheid om maatwerkregels te stellen in het kader van de verduurzaming van de energievoorziening. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting bij artikel I, onderdeel B en C van dit besluit.

Artikel 5.131b Bkl

Artikel 5.131b, eerste lid, Bkl bevat de essentie van hetgeen in het omgevingsplan moet worden geregeld als een gemeente de aanwijsbevoegdheid wil inzetten. Zo is in onderdeel a geregeld dat in het omgevingsplan de begrenzing van de locatie wordt bepaald dat zal overstappen op de aangewezen energie-infrastructuur, het duurzaam alternatief voor aardgas. Om rekening te houden met innovatie is niet expliciet vermeld welke energie-infrastructuur dat zouden kunnen zijn. Het is denkbaar dat in de toekomst naast een warmtenet of een elektriciteitsnet (in het kader van all electric) ook een energie-infrastructuur kan worden aangewezen met waterstof als energiebron. Om te waarborgen dat onder andere de consumentenbescherming voor toepassing van nieuwe soorten energiebronnen in de gebouwde omgeving gereguleerd is, wordt als voorwaarde gesteld dat de gemeente in het in het omgevingsplan alleen kan kiezen voor een duurzaam alternatief voor aardgas waarvoor regelgeving over de marktordening beschikbaar is.

Een gebouweigenaar kan, in plaats van mee te gaan met het door de gemeente gekozen duurzame alternatief, kiezen voor een ander alternatief. Het gaat dan om het treffen van een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in artikel 4.7, eerste lid, van de Omgevingswet. In het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening wordt dit de zogenoemde opt-out genoemd. De gemeente heeft op grond van artikel 4.7, derde lid, van de Omgevingswet, in beginsel de bevoegdheid om de toepassing van een gelijkwaardige maatregel uit te sluiten. In het eerste lid, onder b, is echter geregeld dat de gemeente het treffen van een gelijkwaardige maatregel niet kan uitsluiten. Zo wordt keuzevrijheid met betrekking tot het duurzame alternatief gewaarborgd. Het eerste lid, onder c schrijft daarnaast voor dat de gelijkwaardige maatregel niet wordt toegepast zonder voorafgaande melding aan het bevoegd gezag. Op die manier kan de gemeente bijhouden welke gebouweigenaren kiezen voor het treffen van een gelijkwaardige maatregel.

Of een alternatieve maatregel gelijkwaardig is aan de voorgeschreven maatregel (het door de gemeente gekozen alternatief) moet worden beoordeeld in het licht van het resultaat dat met de voorgeschreven maatregel is beoogd. In het eerste lid, onder d is bepaald dat bij deze beoordeling moet worden gekeken naar de energieprestatie van de gekozen voorziening op moment van aanleg van de gelijkwaardige maatregel. Als ten minste dezelfde energieprestatie wordt bereikt, is het duurzame alternatief toegestaan. Zodra de gelijkwaardige maatregel is gerealiseerd en in gebruik wordt genomen, moet het bevoegd gezag daarover worden geïnformeerd, ten minste zes maanden voor de datum waarop moet zijn overgestapt op de alternatieve energie-infrastructuur. Dit is geregeld in het eerste lid, onder e. Op die manier houdt de gemeente zicht op de toepassing van de gelijkwaardige maatregel en zo nodig de bewoner ondersteunen bij het toepassen van de gelijkwaardige maatregel, ruim voordat het transport van aardgas daadwerkelijk wordt stopgezet. Dit betekent in de praktijk dat gebouweigenaren die toepassing geven aan een gelijkwaardige maatregel, een half jaar eerder voor de in het omgevingsplan genoemde datum moet zijn overgestapt. Eerder is uiteraard ook mogelijk.

Het tweede lid bevat aanvullende voorschriften aan het omgevingsplan. Onderdeel a schrijft voor dat de gemeente in het omgevingsplan moet vastleggen op welke datum het gebruik van gas als energiebron binnen het aangewezen gebied wordt beëindigd. In onderdeel b is opgenomen dat het verbod om gebruik van gas ook geldt voor nieuwe activiteiten die bij de vaststelling van het omgevingsplan nog niet worden verricht. Het gaat daarbij om activiteiten die planologisch wel zijn toegestaan, maar nog niet werden verricht. Dit verbod geldt niet voor bouwwerken die van een gebruiksfunctie wijzigen naar een woonfunctie. Dat waarborgt dat zo nodig nog enkele jaren gebruik gemaakt kan worden van gas als bijvoorbeeld een winkelfunctie wordt omgebouwd naar woonfunctie op een moment dat de energie-infrastructuur voor duurzaam energie nog niet gereed is. Dit komt tot uitdrukking in het derde lid. Het tweede lid, onder c bevat de verplichting dat de gemeente bij het inzetten van de aanwijsbevoegdheid verschillende onderwerpen (parameters) moet monitoren. Bij monitoring kunnen bestuursorganen beoordelen of de doelstellingen die ze hebben gesteld halen of kunnen halen. Monitoring is een vorm van informatievoorziening waarbij gedurende langere tijd op systematische wijze gegevens over de fysieke leefomgeving of onderdelen daarvan worden verzameld, bewerkt en gepresenteerd met het oog op het beoordelen of onder meer de beleidsdoelstellingen zijn of worden gerealiseerd. Op grond van artikel 2.25, derde lid, onder c, onder 6° van de Omgevingswet kunnen instructieregels worden gesteld over het opnemen van regels in een omgevingsplan over monitoring als bedoeld in de artikelen 20.1 en 20.2. Gemeenten kunnen zelf op grond van artikel 20.1 en 20.2 van de Omgevingswet regels stellen over monitoring. Ook bepaalt de gemeente wie met de monitoring wordt belast. Het ligt voor de hand dat dit wordt gedaan door het college van burgemeester en wethouders, of eventueel de rekenkamer.

Artikel 5.131c Bkl

Artikel 5.131c Bkl bevat de uitzonderingen op de aanwijsbevoegdheid. Voor deze locaties mogen geen maatwerkregels als bedoeld in artikel 3.107c Bbl worden gesteld. Op grond van artikel 62a, eerste lid, van de Gaswet kunnen gemeenten op oog op de verduurzaming van de warmtevoorziening van gebouwen in een omgevingsplan regels worden gesteld die in een gebied het gebruik van gas uitsluiten als warmtevoorziening van gebouwen en, voor zover op dezelfde locatie milieubelastende activiteiten worden verricht, de energievoorziening voor milieubelastende activiteiten. Uit het tweede lid van artikel 62a van de Gaswet volgt dat dit niet van toepassing is op bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen categorieën van gebouwen of

milieubelastende activiteiten die van belang zijn voor de leveringszekerheid van de energievoorziening. Deze uitzonderingen zijn opgenomen in artikel 5.131c Bkl (zie paragraaf 2.6).

In onderdeel a is opgenomen dat de gemeente het gebruik van gas niet kan uitsluiten voor de zogenoemde ETS-bedrijven als bedoeld in artikel 16.5 van de Wet milieubeheer. Het aardgasvrij maken van deze ETS-bedrijven vindt namelijk plaats via andere wegen dan de wijkgerichte aanpak.

In onderdeel b zijn gebouwen en locaties uitgesloten waar voor de verwarming of warmwatervoorziening al geen gebruik wordt gemaakt van gas op het tijdstip van inwerkingtreding van de bepaling, bedoeld in artikel 5.131b, eerste lid, onder a. Dit houdt in dat gebouwen waarvoor het transport van gas al is afgesloten, niet alsnog verplicht worden om aan te sluiten op de alternatieve voorziening voor duurzame energie die de gemeente heeft gekozen. Ook hoeven gebouweigenaren daarvoor niet meer aan te tonen dat de eerder gerealiseerde maatregel een gelijkwaardige maatregel is. Hiermee wordt voorkomen dat een eigenaar van een gebouw dat al verwarmd wordt zonder gebruik te maken van fossiele brandstoffen, bijvoorbeeld recente nieuwbouw, of bestaande bouw die al vooruitlopend op de wijkaanpak wordt verduurzaamd, alsnog moet aantonen of dat alternatief gelijkwaardig is.

Daarnaast zijn in onderdeel c verschillende gebouwen en locaties uitgezonderd gelet op het belang van leveringszekerheid van de energievoorziening. Het gaat daarbij om het landelijk transportnet (artikel 10, eerste lid, van de Gaswet), gasproductie-installaties behorend bij een gasvoorkomen, gasopslaginstallaties (artikel 1, onder f, van de Gaswet), LNG-installaties (artikel 1, onder h, van de Gaswet) en installaties voor de omzetting van de kwaliteit van gas (artikel 10a, eerste lid, onder c, van de Gaswet).

Artikel 5.131d Bkl

Artikel 5.131d Bkl regelt de weging van verschillende belangen bij het wijzigen van het omgevingsplan. Ten eerste moet rekening worden gehouden met de haalbaarheid van de maatregelen. Het gaat daarbij om de haalbaarheid van het treffen van de maatregelen voor individuen (zoals burgers, waarbij ook het doenvermogen relevant is), maar ook in de zin of er voldoende materialen beschikbaar zijn. Zie voor een nadere toelichting paragraaf 2.8.2. Ten tweede moet rekening worden gehouden met de verwachte betaalbaarheid van de maatregelen. Het gaat hierbij om de (gemiddelde) kosten en baten die het overgaan op een duurzame energievoorziening voor bewoners, instellingen en gebouweigenaren met zich meebrengen (zie paragraaf 2.8.2). Ten derde moet rekening worden gehouden met de totale kosten voor de maatschappij die met de realisatie van de toegedachte energie-infrastructuur met zich meebrengt. Zie voor een toelichting hierover ook de artikelsgewijze toelichting over dit onderwerp bij de instructieregels voor het warmteprogramma bij artikel II, onderdeel A, van dit besluit. Tot slot moet de gemeente bij het wijzigen van het omgevingsplan rekening houden met de werkzaamheden die de netbeheerder moet verrichten. Van belang is om na te gaan wat de gevolgen zijn voor de aanleg en het beheer van de energie-infrastructuur. Voor het aardgasvrij maken van woningen en andere gebouwen zal in veel gevallen het elektriciteitsnet moeten worden verzaamd. Hetzelfde geldt voor elektriciteitsaansluitingen. Wanneer rekening wordt gehouden met de planning van de netbeheerder, kan worden gewaarborgd dat de overstap ordentelijk plaatsvindt.

Artikel 5.131e Bkl

Artikel 5.131e regelt dat gemeenten zich ervan vergewissen dat het transport van aardgas niet wordt stopgezet voordat de voorbereidingen om het gebouw aan te sluiten op de aangewezen energie-infrastructuur gereed zijn. Op basis van monitoring kan de gemeente opmaken of de uitvoering van het omgevingsplan volgens planning verloopt, zoals de voortgang van de aanleg van de energie-infrastructuur. Als uit het verslag over de resultaten van de monitoring blijkt dat de aansluiting van gebouwen op de energie-infrastructuur niet tijdig gerealiseerd zal zijn voor de in het omgevingsplan vastgestelde datum, dan geldt de verplichting om deze datum te wijzigen.

Voor het wijzigen van deze termijn in het omgevingsplan wordt de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht doorlopen. Op grond van artikel 2.8 van de Omgevingswet kan de gemeenteraad onder meer

vanuit het oogpunt van efficiency de bevoegdheid tot het vaststellen van delen van het omgevingsplan delegeren aan het college van burgemeester en wethouders. In een delegatiebesluit kan bijvoorbeeld worden bepaald dat de bevoegdheid om de termijn in het omgevingsplan te wijzigen onder voorwaarden wordt overgedragen aan het college van burgemeester en wethouders. Ook in dat geval doorloopt de wijziging dezelfde uniforme openbare voorbereidingsprocedure. Er kan dus op dezelfde wijze in rechte worden opgekomen als tegen de vaststelling van het omgevingsplan door de gemeenteraad zelf, maar blijft de discussie slechts beperkt tot de gewijzigde termijn.

Artikel III (wijziging Omgevingsbesluit)

Onderdeel A (paragraaf 10.4.3a (nieuw) Ob)

Dit onderdeel regelt dat het eerste verplichte warmteprogramma, als bedoeld in artikel 3.6, derde lid, van de Omgevingswet, op uiterlijk 31 december 2026 wordt vastgesteld. Elke warmteprogramma heeft betrekking op een bepaalde periode. In paragraaf 2.2 is dit nader toegelicht. Ook is geregeld dat het warmteprogramma elke vijf jaar wordt geactualiseerd. De plicht om het warmteprogramma te actualiseren loopt tot en met 31 december 2041. Het laatste warmteprogramma heeft betrekking tot de periode tot en met 31 december 2049. Vanaf 1 januari 2050 moet de warmtetransitie namelijk zijn voltooid en worden alle bouwwerken een voorziening voor het afnemen en gebruiken van energie die geen fossiele brandstof gebruikt.

Onderdeel B (artikelen 10.49b, 10.49c en 10.49d (nieuw) Ob)

Aan paragraaf 10.8.8 worden drie artikelen toegevoegd die betrekking hebben op gegevensverstrekking en monitoring in het kader van de warmtetransitie.

Artikel 10.49b Ob

In artikel 10.49b, eerste lid, van het Omgevingsbesluit is geregeld dat netbeheerders, warmtebedrijven en het Kadaster op verzoek van het college van burgemeester en wethouders binnen vier weken gegevens moeten verstrekken. Het gaat hierbij om twee soorten gegevens: (i) gegevens over de eigenaar van een gebouw, als dat niet tevens de bewoner of gebruiker is, en (ii) gegevens over de (toekomstige) aansluiting van de woning op een warmte- en energievoorziening. Artikel 20.6, derde lid, van de Omgevingswet biedt de grondslag voor het stellen van regels over het verzamelen van de gegevens die nodig zijn voor in het proces van het overstappen op een duurzaam alternatief onder regie van de gemeente.

Omdat op netbeheerders een wettelijke geheimhoudingsplicht rust op grond van artikel 37, eerste lid, van de Gaswet en artikel 79, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998, is in het derde lid van artikel 10.49b een expliciete uitzondering opgenomen.

Artikel 10.49c Ob

Artikel 10.49c van het Omgevingsbesluit heeft betrekking op gegevensverstrekking in verband met het openbaar register van de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM). In artikel 10, tiende lid, van de Gaswet is bepaald dat de ACM een openbaar register bijhoudt met de gebieden binnen de gemeenten waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat daar op termijn geen gas meer mag worden gebruikt. Energieleveranciers kunnen het openbaar register raadplegen bij het sluiten, verlengen of stopzetten van leveringsovereenkomsten. In dit onderdeel is geregeld dat het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad vier weken na inwerkingtreding van het besluit tot wijziging van het omgevingsplan gegevens verstrekken aan de ACM.⁴⁷ Daarbij verstrekt de gemeente een tweetal gegevens: (i) welke locaties zijn aangewezen waarop de het gebruik van gas als energiebron voor gebouwen wordt stopgezet en (ii) op welke termijn dat zal plaatsvinden.

⁴⁷ Hiermee wordt dus niet bedoeld de datum van het verbod op het gebruik van fossiele brandstoffen dat wordt opgenomen in het omgevingsplan. Het gaat om verstrekking van deze gegevens binnen vier weken nadat het gewijzigde omgevingsplan is in werking is getreden door publicatie in onder andere het Gemeenteblad.

Het is van belang dat het register zo snel mogelijk na het wijzigen van het omgevingsplan volledig is. Dit zodat onder meer energieleveranciers het register kunnen gebruiken om geen (te) lange energiecontracten af te sluiten.

Artikel 10.49d Ob

Artikel 10.49d van het Omgevingsbesluit schrijft voor dat het college van burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad een verslag verstrekt over de resultaten van de monitoring die betrekking hebben op de aanwijsbevoegdheid. Het betreft de monitoring als bedoeld in artikel 5.131a, eerste lid, onder d, van het Bkl. Op grond van artikel 20.14, tweede lid, van de Omgevingswet kan de gemeente de frequentie van de monitoring zelf bepalen.

Artikel IV (overgangsrecht)

Dit artikel bevat overgangsrecht. De transitievisie warmte – die zoals afgesproken in het Klimaatakkoord uiterlijk 31 december 2021 moest zijn vastgesteld – geldt op grond van het overgangsrecht in het wetsvoorstel als warmteprogramma. Dat warmteprogramma kan echter nog geen beeld geven over het vorige warmteprogramma. Daarom is hiervoor overgangsrecht opgenomen.

Deze nota van toelichting wordt mede namens de Minister voor Klimaat en Energie ondertekend.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,